

Мазмұны

1	Балалар музыка мектептерінің және балалар өнер мектептері музыка бөлімдерінің оркестр сыныбының «Аспап» пәні бойынша білім беру бағдарламасы	3
2	Образовательная программа по предмету «Инструмент» оркестрового класса детских музыкальных школ и музыкальных отделений детских школ искусств	28

Балалар музыка мектептерінің және балалар өнер мектептері музыка бөлімдерінің оркестр сыныбының «Аспап» пәні бойынша білім беру бағдарламасы

1. Балалар музыка мектептерінің және балалар өнер мектептері музыка бөлімдерінің оркестр сыныбының «Аспап» пәні бойынша білім беру бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) «Аспап» пәні бойынша оқытудың мақсатын, нәтижелерін және мазмұнын, білім беру процесін ұйымдастыруды, оларды іске асыру тәсілдері мен әдістерін, оқыту нәтижелерін бағалау өлшемшарттарын қамтитын білім берудің негізгі сипаттамаларының біртұтас кешенін анықтайды.

2. Осы бағдарламада келесі түсініктер қолданылады:

1) аккорд – бір уақытта алынған, жоғарылығы түрлі үш немесе одан көп музыкалық дыбыстардың үйлесімділігі;

2) аппликатура – музыкалық аспапта ойнау кезіндегі саусақтардың орналасуы және алмасуы;

3) арпеджио – фортепианода, бірнеше клавишалық (ксилофон, виброфон) және ішекті аспаптарда дыбыс бірінен соң бірі шығатындай аккордтарды орындау тәсілдері;

4) баса айту (фразировка) – орындаушының музыкалық шығарма мазмұнын мейлінше мәнерлеп ашуы үшін музыкалық фразалардың көркемдік мәнін ерекшелеуі;

5) блюз – жиырмасыншы ғасырдың 20 жылдары кең тараған блюздың жеке алынған композициясы немесе музыка жанры;

6) бэкграунд – джазды аспаппен немесе дауыспен сүйемелдеу;

7) вибрато (тремоляция) – музыкалық дыбыстың немесе ән салудың жоғарылығының, күшінің (қаттылығы) немесе тембрінің ұдайы өзгеруі;

8) гамма – ұзақтығы белгісіз дыбыстардың қатары, жандарындағы басқыштары бір-бірінен толық бір тонға және жартылай тонға артта болады. Мектептің орындаушылық практикасында гамма дегеніміз жоғары немесе төменгі октавалық дыбыстар қатарын білдіреді;

9) глиссандо – бір дыбыстан келесі дыбысқа баяу сырғуды білдіретін музыкалық термин, түстік әсер береді штрих;

10) деташе – ішекті-ысқылы аспаптарда орындау тәсілдерінің түрлілігі;

11) дыбыс шабуылы – қандай да бір музыкалық аспапта ойнау кезінде немесе вокалдық партияларды айту кезінде дауыстарды шығаруға қажетті дыбыс шығарудың алғашқы импульсі; дыбыс шығару тәсілдерінің кейбір нюансировкалық сипаттары, орындаушылық штрихтары, артикуляциялар мен баса айтулар;

12) дыбыс шығару – музыкалық аспапта ойнау және ән айту барысында дыбысты алу, шығару;

13) кварта – музыкалық арақашықтық, аяқталған консонанстардың бірі;

14) legato – музыкалық аспапта ойнау тәсілі, дыбыстарды үзбей орындау, бір дыбыс бір дыбысқа баяу ұласады, дыбыстар арасында үзіліс болмайды;

15) мейнстрим – танымал музыкалық бағыт;

16) музыкалық баса айту – музыкалық құрылымның көркемдік-мағынасын жеке бөліктерге бөлу (дұға, фразалар, сөйлемдер, кезеңдер, бөлімдер, бөліктер), кідірмені (цезура) бекіту және орындау, музыканың динамикалық, агогикалық, штрихтық және дауыс ырғағы элементтерін мәнерлі жеткізу және тағы басқаларын анықтайтын музыкалық мәнерліліктің құралы;

17) октава – дыбыстар аралығындағы жиіліктің қатынасы 1:2 болатын музыкалық интервал, яғни жоғары дыбыстың жиілігі төменгіден 2 есе көп;

18) пентатоника – бес сатылы арақашықтық жүйесі, барлық дыбыстары таза квинталар және/немесе кварталарда орналастырылады;

19) регистр – ноталардың, диапазонның салыстырмалы жоғарылығы;

20) рифф – фигураларға бөлінген ноталар жиынтығы, олар музыкалық композицияны немесе оның бөлігін құрайды; рифф — рок, джаздың әуендік техникасының тәсілі, әсіресе свингке тән, остинатоның бір формасы. Ұдайы қайталанып отыратын қысқа әуендік фраза. Биг-бэндте бір уақытта неше түрлі риффтер орындалады, кей кездері кезекпен алмасып отырады. Рок-музыкада гитаралық риффтар қолданылады;

21) секунда – екі сатыны құрайтын музыкалық арақашықтық, 2 санымен белгіленеді;

22) свинг – биг-бэндтердің орындауындағы джаз стил, ноталық аранжировканың орнына еркін суырып салу басымырақ болады;

23) септаккорд – терциялық тізбекпен орналасқан төрт дыбыстан құралған аккорд;

24) терция – үш сатыдан тұратын музыкалық арақашықтық, 3 санымен белгіленеді;

25) үшдыбыстылық – терциялар бойымен орналасқан үш дыбыстан құралған аккорд;

26) флажолет – обертон дыбысын алу мақсатында ішекті-ысқылы және шертпелі аспаптарда ойнау тәсілі. Сондай-ақ, флажолет деп обертон дыбысын шығаруды да атайды. Ішекті аспаптарда ішектің ұзындығын 2 бөлетін нүктесін (ішектің дыбысталу жоғарылығы октаваға жоғарылайды), 4 (2 октава) және жартылай басу жолымен орындалады;

27) форшлаг – қандай да бір әуен дыбысының алдында келетін,

келесі дыбыстың ұзақтылығы есебінен орындалатын (ереже бойынша), бір немесе бірнеше дыбыстан тұратын әуендік көркемдеу;

28) штрих – дыбыс құраушы ноталарды, ноталар тобын орындау (тәсілі және әдісі) амалы.

3. Бағдарламаның мақсаты: аспапта ойнау бойынша алған білім, білік және дағдысы негізінде табиғи қабілетін ескеріп, білім алушы тұлғасын тәрбиелеуге және дамытуға жағдай жасау.

4. Бағдарламаның міндеттері.

Оқыту:

1) білім алушылардың оқу пәні бағдарламасы аясында аспапты меңгеруге қажетті музыкалық сауатты меңгеруі;

2) эстрадалық музыканың барлық стильдерін практика жүзінде меңгеру негізінде орындаушылықтың практикалық дағдыларын және өзіндік ерекшеліктерін үйрету;

3) білім алушылардың жеке, ансамбльдік және оркестрлік орындаушылықтарына қажетті білік пен дағдыларды меңгеруі;

4) білім алушылардың бойында әртүрлі жанр мен формадағы шығармаларды қабылдауға, игеруге және джаз трубасында ойнауға мүмкіндік беретін, орындаушылық қабілеттер кешенін қалыптастыру;

5) білім алушылардың шығармашылық қызмет және көпшілік алдында өнер көрсету тәжірибесін жинақтауы.

Дамыту:

1) есту қабілетін, ырғақты, жадын, музыкалылықты және әртістікті дамыту;

2) джаз музыкасына және музыкалық шығармашылыққа деген қызығушылықты дамыту;

3) бейнелі ойлауды, қиялды, музыканы эмоциямен қабылдауды, орындаушылық еркіндікті және шыдамдылықты дамыту;

4) дене бітімін дамыту (қозғалыс дағдылары, қозғалысты реттеу, мүсін, төзімділік).

Тәрбиелік:

1) музыкалық дүниетанымын кеңейту, музыкалық шығармашылыққа деген танымдық қызығушылықтарын дамыту;

2) көркемдік талғамды, орындаушылық шеберлік мәдениетін, музыка өнерге деген қызығушылықты тәрбиелеу;

3) білім алушыларды ұлттық және әлемдік музыка мәдениеті негіздеріне араластыру;

4) жасампаз және шығармашылық еңбекке қабілетті тұлғаны тәрбиелеу.

5. Білім беру бағдарламасын игеру мерзімі - жеті жыл. Негізгі оқыту курсына дайындалу үшін дайындық курсына алты-жеті жастағы балаларға арналған сабақтар жүргізіледі.

6. «Труба» аспабы жетекші қызметті атқаратын құрамы бойынша әртүрлі ансамбльдер мен оркестрлерде қолданылады. Оқыту жеке, шағын топтық формаларда іске асырылады. Бағдарламаны іске асыруға арналған оқыту уақытының көлемі осы бұйырықтың 1-қосымшасында көрсетілгендей балалар музыка мектептерінің үлгілік оқу жоспарына сәйкес анықталады. Оқыту жеке формада іске асырылады.

7. Бағдарлама жалпы музыкалық білім алуға, дамуға, әрі қарай кәсіби білім алуға бағдарланған білім алушылармен жұмыс істеуге арналған.

8. Бағдарлама әр баланың музыкалық дамуын мейлінше саралай отырып іске асыруға жағдай жасайды, шығармашылық мүмкіншіліктердің дамуына септігін тигізетін, жеке және жас ерекшеліктеріне сай келетін, оқыту әдістерін қарастырады.

9. Аталған білім беру бағдарламасының ерекшелігі классикалық және джаз музыкасының үздік дәстүрлері негізінде тиімді оқыту синтезі болып табылады.

Бағдарлама мазмұнын барлық стильдердің эстрадалық және джаздық музыкасы құрайды: блюз, свинг, би-боп, латын америкалық жанрлар, джаз-рок, рок, эстрадалық әндер.

10. Жеке сабақтарда джаз тілімен, негізгі джаз гаммаларымен және импровизация әдістерімен белсенді танысу іске асырылады. Джаз пьесалары бэкграунд сүйемелдеуімен бірге жатталады. Бұл салада жұмыс жасаудың ең маңызды формаларының бірі - «комбо» деп аталатын кішігірім ансамбльдерде ойнау.

11. Бағдарлама заманауи джаздық мейнстримге бағытталған, білім алушыларды свинг кезеңінің джаз музыкасының эстетикалық стереотиптері, түсініктері, стилистика нормативтерімен жақын таныстырады.

Бағдарлама негізіне американдық композиторлардың туындылары, Jamey Aebersold's, Mike Steinell's, Shelton G. Berg еңбектері алынған. Джаз импровизациясының америкалық әдістемесі республиканың балалар музыка мектептеріне бейімделеді, білім алушылардың жас ерекшеліктеріне байланысты, музыка материалдарын біртіндеп қиындатып, 7 жылға бөлінеді.

12. Джаз мамандығының «Аспап. Труба» сыныбына джаз музыкасы жанрына қызығушылық білдіретін, есту қабілеті, музыкалық есте сақтау жады, ырғақ сезімі үйлестірілген барынша қабілетті білім алушылар іріктеледі. Труба аспабы - джаз музыкасында ең кең таралған аспаптардың бірі, ол әуендік қызмет атқаратын құрамы әртүрлі ансамбльдерде және оркестрлерде қолданылады.

13. Білім берудің вариативтілігіне сәйкес білім беру бағдарламасының мазмұны сараланады.

Білім алушы теориялық білімді практикамен қатар алады.

Бағдарламаны игеру қорытынды аттестаттаумен аяқталады.

14. Джаз мамандығының «Аспап. Труба» пәнін оқу «Сольфеджио», «Арнайы сынып (оркестр)», «Ансамбль» сияқты пәндерді игерумен тығыз байланыста іске асырылады.

15. Сабақ формалары:

1) практикалық – ойнау тәсілдері мен дағдылары аспапта пысықталады;

2) топтық сабақтар ансамбльде ұжыммен музыка ойнау үшін өткізіледі;

3) дайындық-концерттік (дайындық және концерттік нөмірлерді көпшілік алдында көрсету);

4) байқаулар;

5) ойын сабағы (сабақ барысында ойын технологияларын қолдану);

6) экскурсия сабағы.

16. Қойылған міндеттерді орындау үшін қолданылатын оқыту әдістері:

1) әңгімелесу, түсіндіру, пікірталас;

2) көрнекілік-демонстрациялық – педагогтің аспаппен шығарма орындауы, бақылау, интерактивті және мультимедиялық таныстыру рәсімін көрсету;

3) практикалық – аспаппен жұмыс, дайындық жаттығулары, шығарманы өз бетінше талдау, шығарманың жеке бөліктерімен жұмыс;

4) талдау – салыстыру және жалпылау, қисынды ойлауды дамыту;

5) эмоциялық – ассоциацияларды, бейнелерді, көркемдік әсерлерді таңдау, музыкалық бейнелі ойлауды дамыту.

17. Әдістерді таңдау білім алушының жасына және жеке ерекшеліктеріне, физикалық қабілеттері, шығармашылық қабілеттерінің даму деңгейіне байланысты болады. Оқу процесі қарапайымнан күрделіге қарай құрылады.

18. Педагог бағдарламаны заманауи музыка мектептерінде іске асыруда интерактивті білім беру технологияларын, сабақтардың классикалық және дәстүрлі емес түрлерін қолданады.

19. Педагогтің білім алушымен жеке жүргізетін сабағы сыныптағы оқу-тәрбие жұмысының негізгі формасы болып табылады. Жеке сабақтарды педагогпен немесе басқа білім алушылармен ансамбльде ойнаумен үйлестіріледі.

20. Жұмыстың сабақтан тыс формалары:

1) ансамбльде ойнау;

2) концерттік, байқаулық қойылымдарға дайындық;

3) шығармашылық және мәдени-ағартушылық іс-шараларға қатысу;

4) филармонияларға, театрларға, концерттік залдарға,

мұражайларға бару;

5) музыка қайраткерлерімен, орындаушылармен, композиторлармен кездесу.

21. Осы бағдарлама негізінде педагог білім беру процесін ұйымдастырудың анықталған сынып үшін ұтымды және барынша тиімді мазмұнын, әдістерін және тәсілдерін анықтайтын оқу жұмыс бағдарламасын әзірлейді.

22. Оқу жұмыс бағдарламасының құрылымдық элементтері:

- 1) титул парағы;
- 2) түсінік хат;
- 3) оқу қызметін жоспарлау;
- 4) оқу процесін оқу-әдістемелік қамтамасыз ету.

23. Титул парағындағы негізгі мағлұматтар:

- 1) білім беру ұйымының аталуы;
- 2) оқу пәнінің аталуы;
- 3) оқу жұмыс бағдарламасы арнайы әзірленген сыныпты көрсету;
- 4) оқу жұмыс бағдарламасының жұмыс мерзімі (оқу жылы);
- 5) педагог туралы қысқа мағлұмат;
- 6) білім беру ұйымы басшысының оқу жұмыс жоспарын бекіткендігін белгілеуге арналған орын.

24. Түсінік хаттың мазмұны:

- 1) негіздеме ретінде білім беру бағдарламасы;
- 2) анықталған сыныпта пәнді оқыту кезіндегі өзекті педагогикалық мақсат пен міндеттер;
- 3) анықталған сыныптағы оқытудың ерекшеліктері (дамытушылық, түзету-дамытушылық, дарынды балалармен жұмыс);
- 4) аталған сыныпта жұмысты ұйымдастырудағы ерекшеліктер мен мәселелер;
- 5) себептері мен өзгерістердің мақсаттарын нұсқай отырып, жеке тақырыптық блоктарды (тарауларды) меңгеру мерзімдерін және/немесе уақытын өзгерту туралы ақпаратты көрсету.

25. «Оқу қызметін жоспарлау» тарауы білім алушылардың қызметтерінің сипатын ерекшелейтін тақырыптық күнтізбелік жоспардан, сыныптар бойынша репертуарлық тізбеден құралады.

26. «Оқу процесін оқу-тақырыптық қамтамасыз ету» тарауының мазмұны:

- 1) білім алушыларға арналған танымдық әдебиеттер тізбесі;
- 2) педагогке арналған әдістемелік әдебиеттер тізбесі;
- 3) оқу-көрнекілік құралдар тізбесі.

27. Педагогтің оқу жұмыс бағдарламасы әдістемелік кеңестің отырысында қарастырылады және білім беру ұйымының басшысы оқу жылы басталғанға дейін бекітеді.

28. Педагог оқу жұмыс бағдарламасы негізінде әр білім алушыға

арналған оқытудың жеке жоспарын құрады. Жеке жоспар білім алушының музыкалық және рухани-адамгершілік дамуының үйлесімді процесін сипаттайды.

29. Білім алушының жеке жоспары әр жартыжылдыққа құрылып, оны беру ұйымының басшысы бекітеді, журналға немесе білім алушының жеке іс қағаздарына енгізіледі.

30. Білім алушының жеке жоспарын құру барысында, жеке жұмыстың болашақ және ағымдағы міндеттері ескеріліп, оқу жылының басы мен соңындағы оның мінездемесіне сәйкес құрастырылады.

Бір сыныптың өзінде жеке жоспарлары, концерттік және емтихандық бағдарламалары күрделілік деңгейі бойынша бірі бірінен біршама ерекшеленеді.

31. Білім алушының жеке жоспары репертуарлық кең үрдісті, халық, классикалық және композиторлық техниканың элементтері бар заманауи музыканы енгізу арқылы репертуарды жаңартуды және байытуды көрсетеді.

32. Педагог әрбір білім алушының музыкалық қажеттіліктерін және дарындылық ерекшелігін ескеріп, әрқайсысына жеке репертуарлық стратегия әзірлейді.

33. Педагог музыкалық шығармалардың жеке репертуарлық тізбесін қалыптастырады, шығармаларды жүйеге келтіреді және білім алушының жеке мүмкіндіктеріне сәйкес репертуарды толықтырады.

34. Репертуарлық тізбе қазақ, орыс, шетел музыкасы, көркемдік деңгейі жоғары заманауи композиторлардың балалар мен жасөспірімдерге арналған пьесаларын, мультфильмдерден, балаларға арналған кинофильмдерден алынған танымал әндерді, халық музыкасын қамтиды.

35. Педагог оқу процесінде ладтық, үндестілік, ырғақтық және әуендік ерекшеліктерін ескере отырып, қазақ халық әндері мен күйлерінің өңдеулерін, қазақстан композиторларының шығармаларын кеңінен қолданады.

36. Оқу репертуарының әр түрлі жанрдағы және стильдегі шығармаларға қанық болуы музыкалық материалды оқуға, салыстыруға, жүйелеуге оңтайлы жағдай туғызады.

37. Педагог күрделілігі төмендеу тапсырмадан мейлінше күрделі тапсырмаға біртіндеп ауысу, білім алушыға музыкалық мазмұны жағынан, сондай-ақ орындау техникасы жағынан қолжетімді болатындай материалдарды таңдай отырып, оқыту әдістемесін және білім алушының репертуарын ойластырады.

38. Педагог репертуармен жұмыстың аяқталу деңгейін бекітеді, шығармаларды үйрену кезеңдерін белгілейді, бағдарламаның көлемін және күрделілігін түрлендіреді, әр білім алушының тұлғалық және жеке тәсілдерді ескеретін жаңа репертуардың есебінен репертуарлық тізбені

толықтырады.

39. Педагог репертуармен жұмыс істеу барысында шығармалардың бір бөлігі көпшілік алдында немесе концертте (емтихандық) орындауға, қалған бөлігі – сыныпта жұмыс істеуге немесе таныстыру мақсатына арналатындығын ескереді.

40. Жеке жоспарға білім алушының музыкалық орындаушылық, көркемдік, техникалық мүмкіндіктерінен жоғары және оның жас ерекшеліктеріне сәйкес келмейтін шығармалар енгізілмейді.

41. Білім алушылардың музыкалық дүниетанымын кеңейту үшін, сыныпта егжей-тегжейлі оқытылатын шығармалардан бөлек, жұмыстың түрлі аяқталу деңгейіне жол бере отырып, жаттап алуды талап етпей, түрлі сипаттағы пьесалардың қатарымен таныстырылады.

42. Жеке жоспардың міндетті тараулары:

- 1) гаммалармен жұмыс;
- 2) этюдтермен және жаттығулармен жұмыс;
- 3) классикалық және заманауи авторлардың пьесаларын орындау;
- 4) Қазақстан композиторларының шығармаларын орындау;
- 5) халық әндерінің және билерінің өңдеулері;
- 6) ансамбльдің құрамында жұмыс істеу;
- 7) парақтан оқу дағдылары.

43. Әр жарты жылдықтың соңында педагог бекітілген жеке жоспардағы репертуарлық тізбеге енгізілген өзгерістерді көрсетіп, жоспардың орындалуын белгілейді, ал жылдың соңында білім алушының музыкалық және техникалық дамуына, жетістіктері және еңбек қабілеттеріне сипаттама береді.

44. Жылдың соңындағы білім алушыға берілген мінездеме даралығының келесі жақтарын ашып көрсетеді:

- 1) музыкалық қабілеттерінің деңгейі (естуі, ырғақ, жады);
- 2) білім алушының аталған аспапқа деген орындаушылық аппаратының сәйкестігі;
- 3) аспапқа икемделу деңгейі;
- 4) жалпы дамуы, эмоциялығы, қабылдауы, реакциясының жылдамдығы;
- 5) музыкамен айналысуға көзқарасы;
- 6) еңбекке қабілеттілігі, жинақылығы;
- 7) өз бетінше жұмыс істеу білігі;
- 8) мәтінді талдаудағы сауаттылық дәрежесі;
- 9) музыкалық шығармаларды меңгеру жылдамдығы;
- 10) жылдың соңындағы жетістіктері;
- 11) білім алушының музыкалық-техникалық дамуындағы кемшіліктері және оларды жеңу бойынша міндеттері.

45. Білім алушыны сипаттауда мақсатқа жетуге ұмтылуы, көркемдік қиялының болуы, аспапты еркін игеруі, техникалық жағынан

еркіндігінің болуы сияқты жеке қасиеттері көрсетіледі.

46. Педагог баланың барлық ерекшеліктерін ескереді, жағымды жақтарына баса назар қояды және дамыта отырып, осы қабілеттерін педагогикалық процесте оңтайлы пайдаланады.

Оқу материалы білім алушының жеке ерекшеліктеріне, оның көркемдік деңгейіне, техникалық дамуына, оқытудың қандай да бір кезеңінің педагогикалық міндеттеріне сәйкес ұтымды таңдалынады.

47. Білім алушылардың өз бетінше жұмыстары күнделікті жүргізіледі. Өзіндік жұмыс көлемі балалардың жалпы білім беру бағдарламаларын игеруімен қатар үй тапсырмасына дайындалуға кететін уақыт шығынын, сондай-ақ білім беру ұйымында қалыптасқан педагогикалық дәстүрлерді және әдістемелік дұрыстығын ескере отырып анықталады.

Жеке үй жұмысы бірнеше тәсілмен жүргізіледі және мамандық бойынша педагогтің ұсынысына сәйкес құрылады.

48. Міндеттер күнделікте қысқа және анық жазылады. Үй тапсырмасының болжамды түрлері:

- 1) дыбысты дамытуға арналған жаттығулар (нотаны ұстап тұру);
- 2) техниканы дамыту жаттығулары (гаммалар, жаттығулар, этюдтар);
- 3) шығармашылық материалмен жұмыс жасау (пьесалар немесе ірі нысанды шығармалар);
- 4) парақтан оқу.

49. Бағдарламаны сәтті іске асыру үшін білім алушыға кітапхана қоры, сондай-ақ оқу бағдарламасы бойынша жасалған аудио және видео қорлардың қолжетімді болуы қамтамасыз етіледі.

50. 1 сыныптағы бағдарламалық талаптар:

- 1) білім алушы жеке және оркестр аспабы ретінде аспаптың пайда болу тарихы, орындаушылық шеберлікті дамыту туралы білім алады;
- 2) орындаушылық аппаратты дұрыс қою бекітіледі: ойын барысындағы денені, қолдардың, бастың, саусақтардың аспаптың қалпы, аспапта орындау тәсілдері меңгеріледі, ноталарды парақтан оқудың және тасымалдаудың алғашқы дағдылары меңгеріледі;

3) техникалық тәсілдерді дамыту және қатты шабуыл арқылы орындаушылық аппаратты бекіту жұмыстары жүргізіледі, музыкалық-бейнелі ойлау, музыкалық-ырғақтық сезімі қалыптастырылады;

4) білім алушы джаз музыкасында шабуылды және нотаны қоюды, екі және төрт биттегі акценттерді, Doo-Bah, Dit-Dot штрихтарын меңгереді. Swing сегіздік ноталары, төрттік ноталарды орындау, свингте сегіздік және төрттік ноталарды үйлестіру, джаздың артикуляцияның ең қарапайым түрлері, мажорлық және минорлық пентатониктер, мажорлық және минорлық блюздік гаммалар, қысқа джаздық рифтер, паттерндерді (үлгілер) меңгереді;

5) білім алушы оқу жылының ішінде классикалық музыкада кіші октаваның толық регистрін қолдана отырып, кілт кезіндегі бір белгіге дейінге мажорлық және минорлық гаммаларды, түзу қозғалыстағы арпеджиоланған үшдыбыстылықты, бүтін және жартылық, төрттік ұзақтықтағы, *detache*, *legato* штрихтары бар гаммалар және арпеджио, бірінші және кіші октавадағы аппликатураны, *p*, *f*, *mp*, *mf* динамикалық реңктерін, секунд, терция, кварта аралықтары ішіндегі жаттығуларды, 6-8 этюдті және жаттығуларды, игерілген диапазон шеңберіндегі 4-6 жеңіл пьесаларды меңгереді.

51. 1 сыныптағы оқу пәнінің мазмұны.

Тақырыптық жоспарлау.

1-тақырып. Аспаппен танысу, оны күту ережелері.

2-тақырып. Тыныс алу бойынша жұмыстар.

3-тақырып. Денені, қолды, басты, амбушюрді оңтайлы қою ережелері.

4-тақырып. Дыбыс шығару бойынша жұмыстар. Қарапайым ырғақтық формулаларды шығару. Парақтан оқу және тасымалдаудың алғашқы дағдыларын игеру.

5-тақырып. Шабуылдар және нотаны қою. Екі және төрт биттегі акценттер, *Doo-Bah*, *Dit-Dot* штрихтар. *Swing* сегіздік ноталары. Төрттік ноталарды орындау. Свингте сегіздік және төрттік ноталарды үйлестіру. Джаздың артикуляциясымен жұмыс.

6-тақырып. Орындаушылық аппаратты қою: денені, қолды, басты, саусақтарды, ойнау кезіндегі аспапты қою. Заманауи трубаның тарихы бойынша материалдармен, оның бөліктерінің атауларымен, олардың ойын барысындағы өзара әрекеттесуімен танысу. Трубадағы және мүштікті күту ережелері. Амбушюр түсініктерін практикада игеру. Ерін бұлшықеттерін, негізгі тыныс алу түрлерін дамыту. Ең қарапайым орындаушылық дағдыларды меңгеру: дыбыстар шығаруға даярлану, дем алу - дем шығару, табиғи дыбыс қатарын ойнау.

7-тақырып. Техникалық әдістерді дамыту және қатты шабуыл арқылы орындаушылық аппаратты нығайту. Практика жүзінде шабуыл әдістерін меңгеру, «ту» - қатты шабуыл буындарын дұрыс нақты айтуды (артикуляцияны) қолдану. Дыбыс шығару, дыбыстарды созу, қосу және аяқтау кезінде қолданылатын штрихтарды (*detache*, *legato*) игеру. Біркелкі, таза, дауыс ырғағының тұрақтылығы, динамикасы әр түрлі дыбысты орындауға жаттығу.

8-тақырып. Музыкалық бейнелі ойлауды, музыкалық бөліктердің және бөлімдердің құрылымын сезу және жеткізе білу қабілеті. Музыкалық-ырғақтық сезімді, қарапайым ырғақтық топтарды және топтар тізбегін қабылдау және ойнау қабілетін дамыту. Шығарманың жанрлық ерекшеліктерін қабылдау және жеткізу білігі.

9-тақырып. Шабуылдар және нотаны қою.

10-тақырып. Екі және төрт биттегі акценттер.

11-тақырып. Doo-Bah, Dit-Dot штрихтары. Swing сегіздік ноталары. Төрттік ноталарды орындау. Свингте сегіздік және төрттік ноталарды үйлестіру.

12-тақырып. Джаз артикуляциясының ең қарапайым түрлері. Мажорлық және минорлық пентатоника. Мажорлық және минорлық блюз гаммалары.

13-тақырып. Қысқа джаздық рифтер, паттерндер (үлгілер).

52. 1 сыныптың бағдарламасын игеруден күтілетін нәтижелер.

1 сыныпта оқу жылының соңында білім алушылары келесі білім, білік және дағдыларға ие болады:

- 1) бірінші және кіші октавадағы аппликатураны біледі;
- 2) демді алу және демді музыкалық бөліктерге бөлуді біледі;
- 3) дұрыс дыбыс шығаруды біледі, денесі, қолы, басы, амбушюр дұрыс қойылған;
- 4) джаз артикуляциясын біледі, свинг жасай алады;
- 5) таза дыбыспен, тұрақты дауыс ырғағымен, әртүрлі динамикамен кіші октаваның толық регистрін ойнай алады;
- 6) тік қозғалыстағы арпеджиоланған үшдыбыстылықты ойнай алады; бүтін және жартылық, төрттік ұзақтықтағы, *detache*, *legato* штрихтары бар гаммалар және арпеджионы ойнай алады;
- 7) мажорлық және минорлық пентатониктерді, мажорлық және минорлық блюздік гаммаларды, кілттегі бір белгіге дейінгі гаммаларды, табиғи дыбыс тізбегін ойнай алады, қарапайым ырғақтық топтар және топтар тізбегін орындай алады;
- 8) *p*, *f*, *mp*, *mf* динамикалық реңктерін; секунд, терция, кварта аралықтары ішіндегі жаттығуларды біледі;
- 9) этюдтар мен жаттығуларды, игерілген диапазон шеңберіндегі жеңіл пьесаларды орындайды.

53. 2 сыныптағы бағдарламалық талаптар:

- 1) амброшюра, дыбыс, дауыс ырғағы, ырғақ, орындаушылық аппаратты қою, жаттығулар кешені арқылы орындаушылық аппаратты қалыптастыру жұмыстары жалғастырылады;
- 2) ойын техникасын дамыту, қатты шабуыл арқылы орындаушылық аппаратты бекітуге арналған тәсілдері пысықталады;
- 3) білім алушы тактідегі күшті және әлсіз кезеңді жеткізуді, жатқа ойнау барысында дыбысталудың қажетті сипатын көрсетуді үйренеді, фортепианомен ансамбльде ойнау дағдысын жетілдіреді;
- 4) білім алушы джаздық синкопалармен, каммалармен, иониялық мажор, миксолид мажоры, дориялық минор гаммалары кварто-квинттік шеңбер бойынша және оларға сәйкес мажорлық (иониялық), миксолидиялық, минорлық (doriaлық) септаккордтар, дайын риффтер мен паттерндер негізінде джаздық баса айтуды үйренеді;

5) мажорлық және минорлық пентатоника, блюздік гаммалар, джаз музыкасында екі жәнәтөрт биттегі акценттер, Doo-Bah, Dit-Dot штрихтары, Swingi сегіздік ноталар бекітіледі;

6) классикалық музыкада білім алушы оқу жылының ішінде кіші октава регистрін қолдана отырып, кілт кезіндегі екі белгіге дейінгі мажорлық және минорлық гаммаларды, сондай-ақ қалыпты ырғақтағы тік қозғалыстағы арпеджиоланған үш дыбыстылықты, бүтін, жарты, төрттік ұзақтықтағы, legato, detache, staccato штрихтары бар гаммаларды және арпеджиоларды, бірінші және кіші октавадағы аппликатураны, p, f, mp, mf динамикалық реңктерін, баяу ырғақта, секунд, терция, кварта аралықтары ішінде, legato, detache, staccato штрихтарымен ұзақ дыбыстармен орындалатын жаттығуларды меңгереді;

7) білім алушы классикалық музыкада 8-10 этюд пен жаттығуды, игерілген диапазон аясындағы 6-8 жеңіл пьесаны үйренеді.

54. 2 сыныптағы оқу пәнінің мазмұны.

Тақырыптық жоспарлау.

1-тақырып. Штрихтарды қарастыру. Аспапты күйге келтірумен танысу. Музыкалық терминдерді кеңейту. Парақтан оқу және өзіндік жұмыс қабілеттерін дамыту.

2-тақырып. Ішіне piano және mezzo forte да ұзақ ұсталып тұратын дыбыстарды ойнау енетін, жаттығулар кешені көмегімен орындаушылық аппаратты қалыптастыру.

3-тақырып. Аспапты күту және тексеру бойынша дағдыларды пысықтау - вентиль тетігін, крондарды майлау, аспапты шаю, коронды, жалпы қатарға келтіру.

4-тақырып. Ойнау техникасын дамытуға арналған жаттығуларды пысықтау - тыныс алу және музыкалық бөлікке бөлу.

5-тақырып. Қатты шабуыл арқылы орындаушылық аппаратты нығайту және техникалық әдістерді, ойнау кезіндегі дауысты және дауыссыздарды дыбыстауды әрі қарай дамыту.

6-тақырып. Ерін жұмысының (шыдамдылығы, қозғалмалылығы), саусақтар жұмысы (жылдамдық, нақтылық, барлық орындау элементтерінің әрекеттерімен үйлесім) қызметтік қабілеттерін шынықтыру.

7-тақырып. legato, detache, staccato штрихтарын жеке және жұп комбинацияларда қолдану арқылы гаммалармен жұмыс жасау. Дұрыс тыныс алуды ұйымдастыру арқылы орындаумен жұмыс жасау (кіріс тонынан кейін тыныс алу).

8-тақырып. Музыкалық-көркемдік міндеттер. Білім алушының музыкалық орындауға қызығушылық қатынасын тәрбиелеу. Тек ноталық мәтінді ғана емес, музыкалық шығарманың күйін бере білуге талпыну. Тактідегі күшті және әлсіз уақытты бере білу, жатқа ойнау

барысында дыбыстаудың қажетті сипатын жеткізу білігі.

9-тақырып. Фортепианомен ансамбльде ойнау қабілеттерін жетілдіру.

10-тақырып. Екі және төрт биттегі акценттер, Doo-Bah, Dit-Dot штрихтары, Swing сегіздік ноталары.

11-тақырып. Төрттік ноталарды орындау. Сегіздік және төрттік ноталарды свингте үйлестіру.

12-тақырып. Джаз артикуляциясының ең қарапайым түрлері. Мажорлық және минорлық пентатоника. Мажорлық және минорлық блюз гаммалары.

13-тақырып. Қысқа джаздық рифтер, паттерндер (үлгілер).

14-тақырып. Джаздық синкопалар, джаздық гаммалар.

15-тақырып. Иониялық мажор.

16-тақырып. Миксолидиялық мажор.

17-тақырып. Дориялық минор гаммалары кварто-квинттік шеңбер бойынша және оларға сәйкес мажорлық (иониялық), миксолидиялық, минорлық (дориялық) септаккордтар.

18-тақырып. Мажорлық және минорлық пентатоника және блюздік гаммалар.

19-тақырып. Джаздық бөлікке бөлу.

20-тақырып. Классикалық музыка. Кіші октава регистрін қолданып кілт кезіндегі екі белгіге дейінгі мажорлық және минорлық гаммалар, қалыпты ырғақтағы тік қозғалыстағы арпеджиоланған үшдыбыстылық.

21-тақырып. Бүтін, жарты, төрттік ұзақтықтағы, legato, detache, staccato штрихтары бар гаммалар мен арпеджиолар.

22-тақырып. Бірінші және кіші октавадағы аппликатура;

23-тақырып. p, f, mp, mf динамикалық реңктер.

24-тақырып. Баяу ырғақта, секунд, терция, кварта аралықтары ішінде, legato, detache, staccato штрихтарымен ұзақ дыбыстармен орындалатын жаттығулар.

55. 2 сыныптың бағдарламасын игеруден күтілетін нәтижелер.

2 сыныпта оқу жылының соңында білім алушылары келесі білім, білік және дағдыларға ие болады:

1) кілт кезіндегі екі белгіге дейінгі мажорлық және минорлық гаммаларды біледі;

2) кіші октава регистрін, бірінші және кіші октавалық аппликатураны біледі;

3) қалыпты ырғақтағы тік қозғалыстағы арпеджиоланған үшдыбыстылықты біледі;

4) бүтін, жарты, төрттік ұзақтықтағы, legato, detache, staccato штрихтары бар гаммаларды және арпеджиоларды біледі;

5) p, f, mp, mf динамикалық реңктерді біледі;

6) баяу ырғақта, секунд, терция, кварта аралықтары ішінде, legato, detaché, staccato штрихтарымен ұзақ дыбыстармен орындалатын жаттығуларды біледі;

7) Doo-Bah, Dit-Dot штрихтарын, Swing сегіздік ноталарды біледі;

8) төрттік ноталарды екі және төрт битке джаздық акцент қою арқылы орындайды, свингте сегіздік және төрттік ноталарды үйлестіре алады, джаздық артикуляцияның ең қарапайым түрлерін меңгерген;

9) мажорлық және минорлық пентатониканы, мажорлық және минорлық блюз гаммаларын, қысқа джаздық рифтер, паттерндерді (үлгілер) орындайды;

10) джаздық синкопаларды (алдыңғы және кейінгі); гаммаларды: иониялық мажор, миксолидиялық мажор, дориялық минор гаммалары және оларға сәйкес мажорлық (иониялық), миксолидиялық, минорлық (doriaлық) септаккордтарды біледі;

11) игерілген диапазон шеңберінде 6-8 жеңіл пьесаларды, 6-8 этюдты және жаттығуларды орындайды.

56. 3 сыныптағы бағдарламалық талаптар:

1) орындаушылық техника элементтері, дыбысты жүргізу, оның сапасын жақсарту бойынша үйлестірілген жұмыс жалғастырылады, білім алушының техникалық мүмкіндіктеріне және қабілеттеріне сәйкес толық, біркелкі, созылмалы дыбысты орындау пысықталады;

2) «мінезбен» орындау білігі және дағдысы бекітіледі, музыкалық-ырғақтық сезімі, музыкалық ойлауы дамиды, фортепиано және аспаптармен ансамбльде ойнау дағдылары жетілдіріледі;

3) джаздық музыкада екі және төрт биттегі акценттерді, Doo-Bah, Dit-Dot штрихтарын меңгеру. Swing сегіздік ноталары, джаздық синкопалар, джаздық артикуляцияның ең қарапайым түрлері, мажорлық және минорлық пентатониктер, мажорлық және минорлық блюздік гаммалар, қысқа джаздық рифтер, паттерндер (үлгілер) жұмыс жалғастырылады;

4) классикалық музыкада білім алушы кілттегі үш белгіге дейінгі мажорлық және минорлық гаммаларды, әртүрлі ұзақтықтағы, detaché, legato штрихтары бар гаммалар және арпеджио, p, f, mp, mf динамикалық реңктері бар секунд, терция, кварта аралықтары ішіндегі жаттығуларды меңгереді;

5) классикалық музыкада білім алушы оқу жылының ішінде 8-10 этюд пен жаттығуларды, 6-8 жеңіл пьесаларды үйренеді.

57. 3 сыныптағы оқу пәнінің мазмұны.

Тақырыптық жоспарлау.

1-тақырып. Орындаушылық техника элементтерімен, дыбысты жалғау, оның сапасын жақсартумен үйлесімді жұмыс жасауды дамыту. Ойнау диапазонын кеңейту.

2-тақырып. Орындау техникасын кешенді дамыту. Штрихтарды әрі қарай меңгеру. Нотаны парақтан оқу және өзіндік жұмыс жасау қабілеттерін дамыту.

3-тақырып. Орындаушылық аппаратты қою. Жаттығуларды, этюдтерді, гаммаларды, арпеджио, пьесаларды ойнау арқылы staccatonы орындау техникасын дамыту. Қатты шабуылды еркін және сенімді қолдану есебінен, буындарды нақты айтуға, еріндердің және тілдің қозғалмалылығын нығайту жаттығуларының көмегімен тіл және еріндер техникасын жетілдіру.

4-тақырып. Техникалық әдістерді дамыту. Білім алушының техникалық мүмкіндіктеріне және қабілеттеріне сәйкес толық, біркелкі, созылмалы дыбысты орындауды пысықтау.

5-тақырып. Барлық негізгі мелизмдер түрлеріне дайындық жаттығуларын орындау.

6-тақырып. Фортепиано сүйемелдеуімен этюдтарды және шығармаларды жатқа орындау.

7-тақырып. Музыкалық-көркемдік тапсырмалары. Шығарманы өз «сипатына» сәйкес орындау қабілеттерін және біліктілігін арттыру. Шығармамен жұмыс жасау барысындағы образдық ойлауды қалыптастыру. Музыкалық-ритмдік сезімді, музыкалық ойлауды әрі қарай дамыту.

8-тақырып. Ансамбльде фортепианомен және аспаптармен ойнау қабілеттерін жетілдіру. Өртүрлі концерттерде өз-өзін ұстау және өнер көрсету ерекшеліктеріне оқыту.

9-тақырып. Джаздық музыкада екі жәнәтөрт биттегі акценттерді, Doo-Bah, Dit-Dot штрихтарын, Swingi сегіздік ноталарды пысықтау. Джаздық синкопалармен жұмыс жасау.

10-тақырып. Джаздық артикуляцияның ең қарапайым түрлері.

11-тақырып. Мажорлық және минорлық пентатониктер.

12-тақырып. Мажорлық және минорлық блюздік гаммалар.

13-тақырып. Қысқа джаздық рифтер, паттерндер (үлгілер).

14-тақырып. Классикалық музыкада кілттегі үш белгіге дейінгі мажорлық және минорлық гаммалар;

15-тақырып. Өртүрлі ұзақтықтағы және, *detache*, *legato* штрихтары бар гаммалар және арпеджио;

16-тақырып. *p*, *f*, *mp*, *mf* динамикалық реңктері бар секунд, терция, кварта аралықтары ішіндегі жаттығулары.

58. 3 сыныптың бағдарламасын игеруден күтілетін нәтижелер.

3 сыныпта оқу жылының соңында білім алушылары келесі білім, білік және дағдыларға ие болады:

1) Doo-Bah, Dit-Dot штрихтарын, сегіздік ноталар Swingin біледі;

2) джаздық синкопаларды, джаздық артикуляцияның ең қарапайым түрлерін біледі;

3) мажорлық және минорлық пентатониктерді, мажорлық және минорлық блюздік гаммаларды біледі;

4) қысқа джаздық рифтер, паттерндерді (үлгілер) орындай алады;

5) кілттегі үш белгіге дейінгі мажорлық және минорлық гаммаларды;

6) әртүрлі ұзақтықтағы, *detache*, *legato* штрихтары бар гаммалар және арпеджионы;

7) *p*, *f*, *mp*, *mf* динамикалық реңктері бар секунд, терция, кварта аралықтары ішіндегі жаттығуларды орындайды;

8) игерілген диапазон шеңберінде этюдтарды және жаттығуларды, жеңіл пьесаларды орындайды.

59. 4 сыныптағы бағдарламалық талаптар:

1) ойнау барысындағы қысылуды және қобалжуды болдырмау, дыбысты жүргізу, оның сапасын жақсарту, штрихтарды әрі қарай меңгеру, нотаны парақтан оқу дағдыларын дамыту, әртүрлі концерттерде өзін ұстау және өнер көрсету ерекшеліктеріне оқыту жұмыстары жүргізіледі;

2) негізгі оқу-жаттығу материалдары, музыкалық терминдер бекітіледі, назарды шоғырландыру, музыкалық назарды бөлу дағдылары қалыптасады, ырғақ сезімін, музыкалық ойлауды дамыту бойынша жұмыстар жалғастырылады, ансамбльде фортепианомен және аспаптармен ойнау қабілеттерін жетілдіріледі;

3) джаз музыкасында дайын паттерндер, гаммалар негізінде джаздық баса айтуды үйрену жалғастырылады: иониялық мажор (мажорлық септаккорд), миксолидиялық мажор (миксолидиялық септаккорд), дориялық минор (минорлық септаккорд), локриялық минор (жартылай азайтылған септаккорд), тондық-жарты тондық гамма (азайтылған септаккорд) кварто-квинттік шеңбер бойынша;

4) классикалық музыкада білім алушы кілт кезіндегі төрт белгіге дейінгі мажорлық және минорлық гаммалар, қалыпты ырғақтағы тік қозғалыстағы тондық үшдыбыстық және олардың айналымдарын, әртүрлі техника түріне арналған 8-10 этюдті, әртүрлі сипаттағы 6-8 пьесаны, ансамбльдік пьесалар және оркестрлік шығармаларды меңгереді.

60. 4 сыныптағы оқу пәнінің мазмұны.

Тақырыптық жоспарлау.

1-тақырып. Ойнау барысындағы қысылуды және қобалжуды болдырмау. Дыбысты жүргізу және оның сапасын жақсартуға жұмыс жасау.

2-тақырып. Штрихтарды әрі қарай меңгеру. Парақтан оқу және өзіндік жұмыс дағдыларын дамыту.

3-тақырып. Музыкалық терминологияны әрі қарай меңгеру.

4-тақырып. Орындаушылық аппаратты қою. Негізгі оқу-жаттығу

материалын пысықтау. Баяу ырғақта әндік сипаттағы пьесаларды және этюдтерді орындау арқылы дыбыс сапасымен, оның интонациясымен және динамикасымен жұмыс жасау.

5-тақырып. Фактураның барлық элементтерін қайталау, тыныс алуды дамытуға арналған жаттығулар. Тыңдау бақылауымен созылмалы ноталарды орындау, әртүрлі аралықтарды үйлестіре отырып жаттығуларды орындау.

6-тақырып. Техникалық әдістерді дамыту. Күн сайын гаммаларды ойнау.

7-тақырып. Этюдтерде және музыкалық шығармаларда кездесетін мелизмдермен жұмыс жасау, оларды белгілеу, ритмдік құрылым ерекшеліктері, жеткілікті орындаушылық қабілетпен орындау техникасы.

8-тақырып. Есептелген тыныс алумен, орта тұстағы белгілі шарықтау тұсы бар динамиканы біртіндеп арттыру және төмендетумен жұмыс жасау.

9-тақырып. Crescendo және diminuendo кезіндегі бірыңғай ырғақпен жұмыс жасау.

10-тақырып. pp-дан ff дейінгі динамикалық реңктерді қолданатын жаттығуларды орындау.

11-тақырып. Музыкалық назарды шоғырландыру және бөлу қабілеттерін қалыптастыру. Ритм сезімін, музыкалық ойлауды әрі қарай дамыту.

12-тақырып. Ансамбльде фортепианомен және аспаптармен ойнау қабілеттерін жетілдіру.

13-тақырып. Әртүрлі концерттерде өз-өзін ұстау және өнер көрсету ерекшеліктеріне оқыту.

14-тақырып. Джаздық музыка: гаммалар. Иониялық мажор. Миксолидиялық мажор. Дориялық минор. Локриялық минор. Тондық-жарты тондық гамма кварто-квинттік шеңбер бойынша.

15-тақырып. Дайын үлгілер негізінде джаздық бөлікке бөлуді оқу.

16-тақырып. Классикалық музыка: кілт кезіндегі төрт белгіге дейінгі мажорлық және минорлық гаммалар.

17-тақырып. Тондық үш дыбыстылықтың қалыпты ырғақтағы тік қозғалысы және айналымындағы арпеджиосы;

18-тақырып. Әртүрлі техника түрлеріне арналған этюдтер.

19-тақырып. Әртүрлі сипаттағы пьесалар.

20-тақырып. Ансамбльдік пьесалар және оркестрлік шығармалар.

61. 4 сыныптың бағдарламасын игеруден күтілетін нәтижелер.

4 сыныпта оқу жылының соңында білім алушылары келесі білім, білік және дағдыларға ие болады:

1) иониялық мажор (мажорлық септаккорд), миксолидиялық мажор (миксолидиялық септаккорд), дориялық минор (минорлық септаккорд), локриялық минор (жартылай азайтылған септаккорд), тондық-жарты тондық гамма (азайтылған септаккорд) кварто-квинттік шеңбер бойынша джаздық гаммаларды біледі;

2) дайын үлгілер негізінде джаздық бөлікке бөлуді меңгерген;

3) кілт кезіндегі төрт белгіге дейінгі мажорлық және минорлық гаммаларды біледі;

4) тондық үшдыбыстылықтың қалыпты ырғақтағы тік қозғалысы және айналымындағы арпеджиосы;

5) әртүрлі техника түрлеріне арналған этюдтерді, әртүрлі сипаттағы пьесаларды, ансамбльдік пьесалар және оркестрлік шығармаларды орындайды.

62. 5 сыныптағы бағдарламалық талаптар:

1) орындаушылық техниканы дамыту, аспаптың дыбысталу сапасын жақсарту, мейлінше күрделі ырғақтық формулаларды меңгеру, музыкалық дыбыстарды түсінікті «айту» тәсілдерін қалыптастыру бойынша жұмыстар жалғастырылады;

2) джаз музыкасындағы өткен материалдар бекітіледі;

3) классикалық музыкада білім алушы кілт кезіндегі бес белгіге дейінгі мажорлық және минорлық гаммаларды, тік қозғалыстағы тондық үшдыбыстылық арпеджиосы және оның айналымын, әртүрлі дыбыстардан тұратын хроматикалық гаммаларды, әртүрлі техника түріне арналған 8-10 этюдті, әртүрлі сипаттағы 6-8 пьесаны, ансамбльдік пьесалар мен оркестрлік шығармаларды меңгереді.

63. 5 сыныптағы оқу пәнінің мазмұны.

Тақырыптық жоспарлау.

1-тақырып. Мәнерлі және көркем ойнаудың маңызды шарттарының бірі ретінде, аспаптың сапалы дыбыс шығаруын дамыту. Шығармашылық және дене төзімділігін дамыту.

2-тақырып. Шығарылатын дыбыстар диапазонын кеңейту, дыбыстың біркелкілігімен, тұрақтылығымен, интонациялық жиілігімен жұмыс жасау. Динамика бойынша жұмыс жасау.

4-тақырып. Күрделі ритмдік формулаларды меңгеру. Staccatоны, оның ішінде «қосарланған» staccatоны анық орындау.

5-тақырып. Негізгі жаттығу материалдарын пысықтау: дыбыстың сапасын, интонация тазалығын, барлық регистрлердегі дыбысталу біркелкілігін, динамикалық әртүрлілікті және басқа да орындау компоненттерін жетілдіру мақсатында барлық гаммаларды және арпеджиоларды ойнау.

6-тақырып. Үлкен форма бойынша жұмыс жасау, концерттерді, сонаталарды орындау ерекшелігі; концерттік ойнау мәнеріне қол

жеткізу; әр алуан концерттік репертуарды жинақтау, орындаушылық шеберлікті арттыру.

7-тақырып. Музыкалық дыбыстарды тыянақты «дыбыстау» әдістерін қалыптастыру. Интонациялық мәнер және бөлікке бөлу нақтылығымен, музыкалық шығарманы орындау мақсаттылығымен жұмысты жалғастыру.

8-тақырып. Орындалатын шығармаларды түсіну және көркемдік образ жасай білу қабілетімен жұмыс жасау.

9-тақырып. Джаздық музыка. Гаммалар. Иониялық мажор (мажорлық септаккорд). Миксолидиялық мажор (миксолидиялық септаккорд). Дориялық минор (минорлық септаккорд). Локриялық минор (жартылай азайтылған септаккорд). Тондық-жарты тондық гамма (азайтылған септаккорд). Бүтін тондық гамма (үлкейтілген септаккорд) кварто-квинттік шеңбер бойынша. Дайын үлгілер негізіндегі джаздық бөлікке бөлуді оқу.

10-тақырып. Классикалық музыка: кілт кезіндегі бес белгіге дейінгі мажорлық және минорлық гаммалар.

11-тақырып. Тік қозғалыстағы тондық үшдыбыстылықтың арпеджиосы және олардың әртүрлі дыбыстардан тұратын хроматикалық гамма айналымы.

12-тақырып. Әртүрлі техника түріне арналған этюдтар.

13-тақырып. Әртүрлі сипаттағы пьесалар.

14-тақырып Ансамбльдік пьесалар және оркестрлік шығармалар.

64. 5 сыныптың бағдарламасын игеруден күтілетін нәтижелер.

5 сыныпта оқу жылының соңында білім алушы келесі білім, білік және дағдыларға ие болады:

1) гаммаларды тез құрап және орындай алады: иониялық мажор (мажорлық септаккорд), миксолидиялық мажор (миксолидиялық септаккорд), дориялық минор (минорлық септаккорд, локриялық минор (жартылай азайтылған септаккорд, тондық-жарты тондық гамма (азайтылған септаккорд), бүтін тондық гамма (үлкейтілген септаккорд);

2) дайын үлгілер негізіндегі джаздық бөлікке бөлуді біледі;

3) кілт кезіндегі бес белгіге дейінгі мажорлық және минорлық гаммаларды біледі;

4) тік қозғалыстағы тондық үшдыбыстылық арпеджиосы және олардың айналымын біледі;

5) әртүрлі дыбыстардан тұратын хроматикалық гаммаларды біледі;

6) әртүрлі техника түріне 8-10 этюд; әртүрлі сипаттағы 6-8 пьеса; ансамбльдік пьесалар және оркестрлік шығармаларды орындайды.

65. 6 сыныптағы бағдарламалық талаптар:

1) орындаушылық техниканы жетілдіру, дыбыс сапасын, оның біркелкілігін, тұрақтылығын, ырғақтық тазалығын, тембрін жақсарты

бойынша жұмыстар жалғастырылады;

2) оқу жылының ішінде білім алушы екі-бес-бір үйлесімдік айналым негізінде джаздық баса айтуды, иониялық мажор, миксолидиялық мажор, дориялық минор, локриялық минор, тондық-жарты тондық гамма кварто-квинттік шеңбер бойынша гаммаларды, алытталған гамманы үйренеді;

3) техникалық тәсілдерді дамыту, орындалатын шығарманың сипатын жеткізуді жетілдіру, джаз музыкасындағы дағдыларды бекіту жұмыстары жалғастырылады;

4) классикалық музыкада білім өзгермелі ырғақта әртүрлі штрихтармен орындау кілті кезінде бес белгіге дейінгі мажорлық және минорлық гаммаларды, әртүрлі штрихтік және ритмдік нұсқалардағы әртүрлі дыбыстардан тұратын хроматикалық гаммаларды, әртүрлі техника түрлеріне арналған 8-10 жаттығу мен этюдтерді, әртүрлі сипаттағы 4-6 пьесаларды, оның ішінде ансамбльдік пьесаларды, үлкен көлемдегі 1-2 шығарманы, оркестрлік партияларды меңгереді.

66. 6 сыныптағы оқу пәнінің мазмұны.

Тақырыптық жоспарлау.

1-тақырып. Орындаушылық техниканы жетілдіру. Алдыңғы сыныптарда алынған барлық техникалық және көркемдік қабілеттерінің негізінде музыкалық шығарманы орындауға тұлғалық қатынасты қалыптастыру бойынша жұмыстар. Шығармашылық және дене шыдамдылығын арттыру.

2-тақырып. Орындаушылық аппаратты қою. Дыбыстың сапасын, оның біркелкілігін, тұрақтылығын, интонациялық тазалығын, тембрін жақсарту бойынша жұмыстар жасау.

3-тақырып. Динамикамен жұмыс жасау. Staccatonы, оның ішінде «қосарланған» staccatonы еркін меңгеру.

4-тақырып. Штрихтік реңктерді меңгеруге қажетті тіл және орындаушылық тыныс алудың өзара әрекеттесуі.

5-тақырып. Техникалық әдістерді дамыту. Гаммалармен, оның ішінде хроматикалық гаммалармен жұмыс жасау. Әртүрлі ритмдік және ырғақтық нұсқаларда орындау.

6-тақырып. Регистрлердің біркелкі дыбысталуымен жұмыс жасау.

Бұлшықет және есту сезімдерін бақылау.

8-тақырып. Орындалатын шығарманың ішкі сипатын көрсете білуді жетілдіру жұмыстар. Композитордың көркемдік ойын ашу және оны тыңдаушыға жеткізе білу қабілеті.

9-тақырып. Джаздық музыка. Гаммалар: Иониялық мажор (мажорлық септаккорд).

10-тақырып. Миксолидиялық мажор (миксолидиялық септаккорд).

11-тақырып. Дориялық минор (минорлық септаккорд).

12-тақырып. Локриялық минор (жартылай азайтылған септаккорд).

13-тақырып. Тондық-жарты тондық гамма (азайтылған септаккорд).

14-тақырып. Альтталған гаммамен танысу.

15-тақырып. екі-бес-бір гармониялық айналымы бойынша дайын үлгілер негізінде джаздық бөлікке бөлу.

16-тақырып. Классикалық музыка. Өзгермелі ырғақта әртүрлі штрихтармен орындау кілті кезінде бес белгіге дейінгі мажорлық және минорлық гаммалар.

17-тақырып. Әртүрлі штрихтік және ритмдік нұсқалардағы әртүрлі дыбыстардан тұратын хроматикалық гамма.

18-тақырып. Әртүрлі техника түрлеріне жаттығулар және этюдтер

19-тақырып. Әртүрлі сипаттағы пьесалар.

20-тақырып. Ансамбльдік пьесалар.

21-тақырып. Үлкен көлемдегі шығармалар.

22-тақырып. Оркестрлік партиялар.

67. 6 сыныптың бағдарламасын игеруден күтілетін нәтижелер.

5 сыныпта оқу жылының соңында білім алушылары келесі білім, білік және дағдыларға ие болады:

1) гаммаларда тез құрады және орындай алады: иониялық мажор (мажорлық септаккорд), миксолидиялық мажор (миксолидиялық септаккорд), дориялық минор (минорлық септаккорд), локриялық минор (жартылай азайтылған септаккорд), тондық-жарты тондық гамма (азайтылған септаккорд) кварто-квинттік шеңбер бойынша;

2) барлық негізгі «аккордтық гаммаларды» біледі, әріптік белгілеулер бойынша гаммалар құрастыра алады;

3) аккордтық гаммалар бойынша қарапайым импровизациялар ойнай алады;

4) альттелген гамманы біледі;

5) джаздық бөлікке бөлуді біледі, екі-бес-бір гармониялық айналымы бойынша дайын үлгілернегізінде оны орындай алады;

6) әртүрлі штрихтік және ритмдік нұсқалардағы әртүрлі дыбыстардан тұратын хроматикалық гамманы біледі;

7) әртүрлі техника түрлеріне 8-10 жаттығу және этюдтерді, 4-6 әртүрлі сипаттағы, оның ішінде ансамбльдік те пьесаларды, үлкен көлемдегі 1-2 шығарманы, оркестрлік партияларды орындайды.

68. 7 сыныптағы бағдарламалық талаптар:

1) музыкалық шығарманың көркемдік талаптарына сәйкес келетін орындаушылық техниканы жетілдіру жұмыстары жалғастырылады;

2) оқу жылының ішінде білім алуша альтталған гамманы, екі-бес-бір гармоникалық айналым бойынша дайын паттерндер негізінде

джаздық музыканы меңгереді;

3) классикалық музыкада оқу жылы ішінде білім алушы кілті кезінде алты белгіге дейінгі мажорлық және минорлық гаммаларды, әртүрлі штрихтық және ритмдік нұсқалардағы әртүрлі дыбыстардан тұратын хроматикалық гамманы, әртүрлі техника түрлеріне арналған 8-10 жаттығу мен этюдтерді, әртүрлі сипаттағы 4-6 пьесаны, оның ішінде ансамбльдік пьесаларды, үлкен көлемдегі 1-2 шығарманы, оркестрлік партияларды меңгереді.

69. 7 сыныптағы оқу пәнінің мазмұны.

Тақырыптық жоспарлау.

1-тақырып. Музыкалық шығарманың көркемдік талаптарына сәйкес келетін орындаушылық техниканы жетілдіру: агогиялық мәнерлілік әдістерін игеру, шығармашылық және дене төзімділігін қалыптастыру, 3-4 шығарманы үзіліссіз орындау шығып қабілетіне қол жеткізу.

2-тақырып. Ең дарынды білім алушыларды орта арнайы білім беру мекемелеріне түсуге дайындау. Қабылдау емтихандарының талаптарына сай келетін бағдарламалар бойынша жұмыс. Стилль және жанр жағынан әртүрлі шығармаларды қарастыру. Концерттерге, байқауларға, фестивальдарға белсенді жеке қатысу. Музыкалық терминология білімі.

3-тақырып. Дыбыс сапасымен, оның барлық регистрлердегі біркелкі шығуымен, интонациялық тазалығымен, тембрімен, филировка, вибратомен жұмыс жасау. Бет және ерін бұлшықеттерін қалыптастыруды аяқтау. Ойнау кезінде болатын бұлшықет қысылуларына және қолайсыздықтарынан ақырғы босату. Шыдамдылықпен және бірнеше шығарманы қатар орындау қабілетімен жұмыс жасау.

4-тақырып. Орындаушылық техниканың балық элементтерін жетілдіру, шыдамдылықты және сахналық өзін ұстауды қалыптастыру. Гаммалармен, оның ішінде хроматикалық гаммамен жұмыс жасау.

5-тақырып. Әртүрлі штрихтарда, ритмдік ырғақтық нұсқаларда орындау. Өтілген штрихтарды қайталау. Әртүрлі техника түрлеріне арналған этюдтер. Бітіру емтиханына дайындық.

6-тақырып. Әртүрлі сипаттағы, стильдегі, жандағы пьесалармен, үлкен көлемдегі шығармалармен жұмыс жасау. Игерілген техникалық әдістер қолданылатын көркемдік мақсаттарды саналы және айқын түсінуді дамыту, орындалатын шығармалар мазмұнын түсіну. Өзіндік орындаушылық жинағындағы орындалатын шығармаларға деген тұлғалық қатынасты қалыптастыру.

7-тақырып. Джаз музыкасындағы дағдыларды бекіту. Гаммалар. Иониялық мажор (мажорлық септаккорд).

8-тақырып. Миксолидиялық мажор (миксолидиялық септаккорд).

9-тақырып. Дориялық минор (минорлық септаккорд).

10-тақырып. Локриялық минор (жартылай азайтылған септаккорд).

11-тақырып. Тондық-жарты тондық гамма (азайтылған септаккорд).

12-тақырып. Альтталған гамма.

13-тақырып. Екі-бес-бір гармониялық айналымы бойынша дайын үлгілер негізінде джаздық бөлікке бөлуді оқу.

14-тақырып. Классикалық музыка. Өзгермелі ырғақта әртүрлі штрихтармен орындау кілті кезінде алты белгіге дейінгі мажорлық және минорлық гаммалар. Әртүрлі штрихтік және ритмдік нұсқаларда әртүрлі дыбыстардан тұратын хроматикалық гамманы өзгермелі ырғақта орындау.

15-тақырып. Әртүрлі техника түрлеріне жаттығулар және этюдтер.

16-тақырып. Әртүрлі сипаттағы пьесалар.

17-тақырып. Ансамбльдік пьесалар.

18-тақырып. Үлкен көлемдегі шығармалар.

19-тақырып. Оркестрлік партиялар.

70. 7 сыныптың бағдарламасын игеруден күтілетін нәтижелер.

7 сыныпта оқу жылының соңында білім алушы келесі білім, білік және дағдыларға ие болады:

1) гаммаларда тез құрады және орындай алады: иониялық мажор (мажорлық септаккорд), миксолидиялық мажор (миксолидиялық септаккорд), дориялық минор (минорлық септаккорд), локриялық минор (жартылай азайтылған септаккорд), кварто-квинттік шеңбер бойынша тондық-жарты тондық гамма (азайтылған септаккорд);

2) «аккордтық гаммалар» бойынша, блюздік гаммалар бойынша импровизация жасай алады.

3) Альтталған гамманы, джаздық бөлікке бөлуді біледі;

4) екі-бес-бір гармониялық айналымы бойынша дайын үлгілерді орындай алады;

5) кілті кезінде алты белгіге дейінгі мажорлық және минорлық гаммаларды әртүрлі штрихтармен өзгермелі ырғақта орындайды;

6) хроматикалық гамманы әртүрлі штрихтік және ритмдік нұсқаларда орындай алады;

7) әртүрлі техника түрлеріне 8-10 жаттығу және этюдтерді; 4-6 әртүрлі сипаттағы, оның ішінде ансамбльдік те пьесаларды. Үлкен көлемдегі 1-2 шығарманы; оркестрлік партияларды орындайды;

8) оркестрлік партияларды біледі.

71. Үлгерімді бақылаудың мақсаты білім алушының білім беру бағдарламасын игерудегі нәтижелілігін анықтау болып табылады.

Білім алушылардың бағдарламаны игеруін бақылау – бақылау

жұмысы, техникалық сынақ, академиялық концерт түрінде, қорытынды аттестаттау – емтиханы түрінде іске асырылады.

76. Аттестаттау формасы және білім алушылардың сыныптар бойынша көрсетілімдеріне қойылатын бақылау-бағдарламалық талаптары:

1) 1 сынып – бірінші тоқсанда: бақылау жұмысы (бір қалыпты қарқындағы бір октавадағы C-dur, a-moll гаммасы, бір пьеса), екінші тоқсанда: академиялық концерт (фортепианоның сүйемелдеуімен трубамен орындалатын әртүрлі сипаттағы 2 пьеса);

2) 2 сынып – бірінші, үшінші тоқсандарда: техникалық сынақ (кілттегі екі белгіге дейінгі мажорлық және минорлық гаммалар, бір этюд), екінші, төртінші тоқсандарда: академиялық концерт (әртүрлі сипаттағы пьесалар, оның ішінде фортепианоның сүйемелдеуімен джаздық пьесалар);

3) 3 сынып – бірінші, үшінші тоқсандарда: техникалық сынақ (кілттегі үш белгіге дейінгі мажорлық және минорлық гаммалар, бір этюд), екінші, төртінші тоқсандарда: академиялық концерт (әртүрлі сипаттағы 2 пьеса, оның ішінде фортепианоның сүйемелдеуімен орындалатын джаздық пьеса);

4) 4 сынып – бірінші, үшінші тоқсандарда: техникалық сынақ (кілттегі төрт белгіге дейінгі мажорлық және минорлық гаммалар, бір этюд), екінші, төртінші тоқсандарда: академиялық концерт (әртүрлі сипаттағы екі пьеса, оның ішінде фортепианоның сүйемелдеуімен орындалатын джаздық пьеса);

5) 5 сынып – бірінші, үшінші тоқсандарда: техникалық сынақ (кілттегі төрт белгіге дейінгі мажорлық және минорлық гаммалар, бір этюд), екінші, төртінші тоқсандарда: академиялық концерт (әртүрлі сипаттағы екі пьеса, оның ішінде фортепианоның сүйемелдеуімен орындалатын джаздық пьеса);

6) 6 сынып – бірінші, үшінші тоқсандарда: техникалық сынақ (кілттегі бес белгіге дейінгі мажорлық және минорлық гаммалар, тура қалпындағы, айналымдардағы арпеджио, бір этюд), екінші, төртінші тоқсандарда: академиялық концерт (әртүрлі сипаттағы екі пьеса, оның ішінде фортепианоның сүйемелдеуімен орындалатын джаздық пьеса);

7) 7 сынып – бірінші, екінші, үшінші, төртінші тоқсандарда: техникалық сынақ (мажорлы және минорлы гаммалар кілттегі жеті белгіге дейін; арпеджио тура түрінде; арпеджио қаратпаларда; бір этюд), екінші, төртінші тоқсандарда: академиялық концерт (шығарманың ірі түрі, түрлі сипаттағы екі-үш пьеса, оның ішінде фортепианоның сүйемелдеуімен джаздық пьесалар).

73. Музыкалық білім беруде оқыту нәтижелерін бақылау өлшемшарттары пән бойынша ағымдық үлгерім нәтижелерінен және концерттік көрсетілімдерден алған бағаларынан тұрады.

Педагог білім алушының жұмысын бағалау кезінде келесі өлшемшарттарды ескереді: білім алушының аспапты тиісті деңгейде меңгергенін көрсетуі, көркем бейнені толық және сенімді ашуы, орындалатын шығарманың стилін түсінуі және орындаушылық интерпретацияда көрсетуі.

87. Бағалау өлшемшарттары:

1) «5» («өте жақсы») бағасы – музыкалық шығарманың мазмұнын бейнені мәнерлі жеткізуі, форма сезімін, қарқынның біркелкілігін нақты түсіну, мәнерлі екпіндейді, ырғақтық соғудың (пульсация) анықтылығы, динамикалық түрлілігі, өз орындауын тыңдауы, орындау техникасын еркін игеруі, әртістілігі және беріле орындауы, техникалық жағынан сапалы және көркемдік жағынан түсініп орындауы, оқытудың аталған кезеңінің барлық талаптарына сәйкестігі;

2) «4» («жақсы») бағасы – шығарманың формасын, музыкалық тілді, музыкалық мәнерліліктің құралдарын сауатты түсінуі, ноталық мәтінді қалыпты орындауы, қарқынның жылдамдығы, екпіндеуінің мәнерлілігі, динамикалық түрлілігі, естуді бақылауының жеткіліксіздігі, сахнада өзін ұстауындағы психологиялық тұрақсыздығы, сауатты орындау, техникалық, сондай-ақ көркемдік тұрғыдан сәл кемшіліктер бар;

3) 3 («қанағаттанарлық») бағасы – музыканың бейнесін түсінбей авторлық ноталық мәтінді формальді түрде оқуы, өз орындауын тыңдай отырып бақылауы нашар, темптік-ырғақтық дұрыс ұйымдаспағандығы, динамикалық бірсарындылығы және дыбысталудың бір қалыптылығы, сахнада өзін өзі ұстауының психологиялық тұрақсыздығы, орындауында кемшіліктердің көп болуы, нақтырақ айтқанда мәтін толық жатталынбаған, техникалық дайындығы әлсіз, ойнаудағы көркемдік деңгейі төмен, ойны аппаратының еркін болмауы.

4) 2 («қанағаттанарлық емес») бағасы – ноталық мәтінді айтудағы қателіктерінің болуы, тыңдауды бақылай алмауы, метриоритмикалық тұрақсыздығы, дыбыс шығарудың және дыбыс жүргізудің сапасының төмендігі, мәнерлеп екпіндеудің болмауы, орындау барысында жиі тоқтауы, үй тапсырмасын орындамаудың, сондай-ақ сабақтарға дұрыс қатыспаудың салдарынан туындаған кемшіліктер кешені;

5) «Сынақ» (баға қойылмайды) – орындауы оқытудың аталған кезеңінің тиісті деңгейіне сәйкес.

**Образовательная программа
по предмету «Инструмент» оркестрового класса детских
музыкальных школ и музыкальных отделений детских школ
искусств**

1. Образовательная программа по предмету «Инструмент» оркестрового класса детских музыкальных школ и музыкальных отделений детских школ искусств (далее - Программа) определяет единый комплекс основных характеристик образования, включающий цель, результаты и содержание обучения, организацию образовательного процесса, способы и методы их реализации, критерии оценки результатов обучения по предмету «Инструмент».

2. В настоящей программе используются следующие понятия:

1) аккорд – сочетание трёх и более музыкальных звуков разной высоты, взятых одновременно.

2) аппликатура – порядок расположения и чередования пальцев при игре на музыкальном инструменте;

3) арпеджио – способ исполнения аккордов на фортепиано, некоторых клавишных (ксилофон, виброфон) и струнных инструментах, при котором звуки аккорда следуют один за другим;

4) фразировка – художественно-смысловое выделение музыкальных фраз для наиболее выразительного раскрытия исполнителем содержания музыкального произведения;

5) блюз – отдельно взятая композиция блюза или жанр музыки, получивший широкое распространение в 20-х годах двадцатого века;

6) бэкграунд – инструментальное или голосовое сопровождение в джазе;

7) вибрато (тремоляция) – периодические изменения высоты, силы (громкости) или тембра музыкального звука или пения;

8) гамма – звукоряд неопределённой протяжённости, соседние ступени которого отстают друг от друга на целый тон или полутон. Под гаммой в школьной исполнительской практике подразумевают восходящие либо нисходящие октавные звукоряды;

9) глиссандо – музыкальный термин, штрих, означающий плавное скольжение от одного звука к другому, даёт колористический эффект;

10) деташе – разновидность приёма исполнения на струнных смычковых инструментах;

11) атака звука – первоначальный импульс звукоизвлечения, необходимый для образования звуков при игре на каком-либо музыкальном инструменте или при пении вокальных партий; некоторые нюансировочные характеристики различных способов звукоизвлечения, исполнительских штрихов, артикуляции и фразировки;

12) звукоизвлечение – извлечение, порождение звуков при игре на

музыкальном инструменте или пении;

13) кварта – музыкальный интервал, один из совершенных консонансов;

14) legato – приём игры на музыкальном инструменте, связанное исполнение звуков, при котором имеет место плавный переход одного звука в другой, пауза между звуками отсутствует;

15) мейнстрим – популярное музыкальное направление;

16) музыкальная фразировка – средство музыкальной выразительности, определяющее художественно-смысловое разграничение музыкального построения на составные части (мотивы, фразы, предложения, периоды, разделы, части), установление и выполнение цезуры, выразительную передачу динамических, агогических, штриховых и интонационных элементов музыки и так далее;

17) октава – музыкальный интервал, в котором соотношение частот между звуками составляет 1:2, то есть частота высокого звука в 2 раза больше низкого;

18) пентатоника – пятиступенная интервальная система, все звуки которой расположены по чистым квинтам и/или квартам;

19) регистр – относительная высота ноты, диапазон;

20) рифф – совокупность нот, разделённых на фигуры, которые составляют музыкальную композицию либо её часть; рифф — приём мелодической техники рока, джаза, особенно характерный для свинга, одна из форм остинато. Представляет собой периодически повторяющуюся короткую мелодическую фразу. В биг-бэнде исполняются одновременно несколько разных риффов, иногда их серия проводится в последовательном чередовании. В рок-музыке используются гитарные риффы;

21) секунда – музыкальный интервал шириной в две ступени, обозначается цифрой 2;

22) свинг – стиль джаза в исполнении биг-бэнда, где свободная импровизация уступает место игре по нотированным аранжировкам;

23) септаккорд – аккорд, состоящий из четырёх звуков, которые расположены или расположены по терциям;

24) терция – музыкальный интервал шириной в три ступени, обозначается цифрой 3;

25) трезвучие – аккорд, состоящий из трёх звуков, расположенных по терциям;

26) флажолет – приём игры на струнных смычковых и щипковых инструментах, заключающийся в извлечении звука-обертон. Также флажолетом называется сам извлекаемый звук-обертон. На струнных инструментах исполняется путём частичного прижатия струны в точке деления её длины на 2 (высота звучания струны повышается на октаву),

на 4 (2 октавы);

27) форшлаг – мелодическое украшение, состоящее из одного или нескольких звуков, предшествующих какому-либо звуку мелодии, и исполняющееся за счёт длительности последующего звука (как правило);

28) штрих – способ (приём и метод) исполнения нот, группы нот, образующих звук.

3. Цель программы: создание условий для воспитания и развития личности обучающегося с учётом его природных возможностей на основе приобретенных им знаний, умений и навыков игры на инструменте.

4. Задачи программы.

Обучающие:

1) освоение обучающимся музыкальной грамоты, необходимой для владения инструментом в пределах программы учебного предмета;

2) обучение практическим навыкам и специфическим особенностям исполнительства на основе практического овладения всеми стилями эстрадной музыки;

3) приобретение обучающимся умений и навыков, необходимых в сольном, ансамблевом и оркестровом исполнительстве;

4) формирование у обучающегося комплекса исполнительских навыков, позволяющих воспринимать, осваивать и исполнять на джазовой трубе произведения различных жанров и форм;

5) приобретение обучающимся опыта творческой деятельности и публичных выступлений.

Развивающие:

1) развитие слуха, ритма, памяти, музыкальности и артистизма;

2) развитие интереса к джазовой музыке и музыкальному творчеству;

3) развитие образного мышления, воображения, эмоционального восприятия музыки, исполнительской воли и выдержки;

4) физическое развитие (двигательные навыки, координация движения, осанка, выносливость).

Воспитательные:

1) расширение музыкального кругозора, развитие познавательного интереса к музыкальному творчеству;

2) воспитание художественного вкуса, культуры исполнительского мастерства, интереса к музыкальному искусству;

3) приобщение обучающегося к основам национальной и мировой музыкальной культуры;

4) воспитание личности, способной к созидательному и творческому труду.

5. Срок освоения образовательной программы – семь лет. Для

подготовки к основному курсу обучения проводятся занятия в подготовительных группах с детьми шести-семи лет.

6. Инструмент «Труба» применяется в различных по составу ансамблях и оркестрах, где выполняет лидирующую функцию. Обучение осуществляется в индивидуальной, мелкогрупповой формах. Объем учебного времени на реализацию программы определяется типовым учебным планом детских музыкальных школ, приведенном в приложении 1 к настоящему приказу. Обучение осуществляется в индивидуальной форме.

7. Программа предназначена для использования в работе с обучающимися, ориентирована на общее музыкальное образование, развитие и на дальнейшее профессиональное обучение.

8. Программа создает условия для более дифференцированного музыкального развития каждого ребёнка, предусматривает методы преподавания, соответствующие возрастным и индивидуальным особенностям обучающихся, которые способствуют развитию творческого потенциала.

9. Спецификой образовательной программы является органичный синтез обучения на основе лучших традиций классической и джазовой музыки.

Содержание программы составляют эстрадная и джазовая музыка всех стилей: блюз, свинг, би-боп, латиноамериканские жанры, джаз-рок, рок, эстрадные пьесы.

10. На индивидуальных уроках осуществляется активное знакомство с джазовым языком, основными джазовыми гаммами и методами импровизации. Джазовые пьесы разучиваются под бэкграунды. Одна из важных форм работы - игра в небольших ансамблях, так называемых «комбо».

11. Программа ориентирована на современный джазовый мейнстрим, вводит обучающегося в круг эстетических стереотипов, понятий, нормативов стилистики джазовой музыки эпохи свинга.

За основу Программы взяты разработки американских композиторов, труды Jamey Aebersold's, Mike Steinell's, Shelton G.Berg. Американская методика джазовой импровизации адаптируется для детских музыкальных школ, распределяется на 7 лет в порядке постепенного усложнения музыкального материала с учетом возрастных особенностей обучающихся.

12. В класс «Инструмент «Труба» джазовой специализации отбираются наиболее способные обучающиеся, проявляющие интерес к жанру джазовой музыки, обладающие гармоническим слухом, музыкальной памятью, чувством ритма. Инструмент «Труба» - один из самых распространенных в джазовой музыке, применяется в различных по составу ансамблях и оркестрах, где выполняет мелодическую

функцию.

13. В соответствии с вариативностью образования содержание образовательной программы дифференцируется.

Обучающийся получает теоретические знания одновременно с практикой. Освоение программы завершается итоговой аттестацией.

14. Изучение предмета «Инструмент «Труба» джазовой специализации осуществляется в тесной связи с практическим освоением предметов «Сольфеджио», «Специальный класс (оркестр)», «Ансамбль».

15. Формы занятий:

1) практические – приемы и навыки игры отрабатываются на инструменте;

2) групповые занятия проводятся для коллективного музицирования в ансамбле;

3) репетиционно-концертные (подготовка и публичное представление концертных номеров);

4) конкурсы;

5) урок-игра (использование игровых технологий на уроке);

6) урок-экскурсия.

16. Для достижения поставленных задач используются следующие методы обучения:

1) словесный – беседа, рассказ, объяснение, дискуссия;

2) наглядно-демонстрационный – исполнение произведения педагогом на инструменте, наблюдение, показ интерактивных и мультимедийных презентаций;

3) практический – работа на инструменте, подготовительные упражнения, самостоятельный разбор произведения, работа над отдельными частями произведения;

4) аналитический – сравнения и обобщения, развитие логического мышления;

5) эмоциональный – подбор ассоциаций, образов, художественного впечатления, развитие музыкально-образного мышления.

17. Выбор методов зависит от возраста и индивидуальных особенностей обучающегося, физических данных, уровня развития творческих способностей. Весь процесс обучения строится от простого к сложному.

18. При реализации программы педагог использует интерактивные образовательные технологии, классические и нетрадиционные типологии уроков в современной музыкальной школе.

19. Основной формой учебно-воспитательной работы в классе является урок, проводимый как индивидуальное занятие педагога с

обучающимся. Индивидуальные формы занятий сочетаются с игрой в ансамбле с педагогом или другими обучающимися.

20. Виды внеурочных форм работы:

- 1) игра в ансамбле;
- 2) подготовка к концертным, конкурсным выступлениям;
- 3) участие в творческих и культурно-просветительских мероприятиях;
- 4) посещение филармоний, театров, концертных залов, музеев;
- 5) встречи с музыкальными деятелями, исполнителями, композиторами.

21. На основе настоящей программы педагог разрабатывает рабочую учебную программу, которая определяет оптимальные и наиболее эффективные для данного класса содержание, формы, методы и приемы организации образовательного процесса.

22. Структурные элементы рабочей учебной программы:

- 1) титульный лист;
- 2) пояснительная записка;
- 3) планирование учебной деятельности;
- 4) учебно-методическое обеспечение учебного процесса.

23. На титульном листе размещаются основные сведения:

- 1) название организации образования;
- 2) название учебного предмета;
- 3) обозначение класса, для которого разработана рабочая учебная программа;
- 4) сроки действия рабочей учебной программы (учебный год);
- 5) краткая информация о педагоге;
- 6) место для отметки об утверждении рабочей учебной программы руководителем организации образования.

24. Содержание пояснительной записки:

- 1) образовательная программа как основание;
- 2) педагогическая цель и задачи, актуальные при обучении предмету в данном классе;
- 3) особенности обучения в данном классе (развивающие, коррекционно-развивающие, работа с одаренными детьми);
- 4) особенности и проблемы, существующие в организации работы в данном классе;
- 5) информация об изменении сроков и/или времени изучения отдельных тематических блоков (разделов) с указанием причин и целесообразности изменений.

25. Раздел «Планирование учебной деятельности» содержит календарно-тематическое планирование с выделением характеристик деятельности обучающихся, репертуарный перечень по классам.

26. Содержание раздела «Учебно-методическое обеспечение

учебного процесса»:

- 1) перечень познавательной литературы для обучающегося;
- 2) перечень методической литературы для педагога;
- 3) перечень учебно-наглядных пособий.

27. Рабочая учебная программа педагога рассматривается на заседании методического объединения и утверждается руководителем организации образования до начала учебного года.

28. Педагог на основе рабочей учебной программы разрабатывает индивидуальный план обучения на каждого обучающегося. Индивидуальный план характеризует гармоничный процесс музыкального и духовно-нравственного развития обучающегося.

29. Индивидуальный план обучающегося составляется на каждое полугодие, утверждается руководителем организации образования, заносится в журнал или личное дело обучающегося.

30. При составлении индивидуального плана учитываются перспективные и текущие задачи планирования индивидуальной работы в соответствии с характеристикой обучающегося в начале и конце учебного года.

В одном и том же классе индивидуальные планы, концертные и экзаменационные программы значительно отличаются по уровню сложности.

31. Индивидуальный план обучающегося отражает широкие репертуарные тенденции, обновление и обогащение репертуара благодаря привлечению народной, классической и современной музыки с использованием элементов композиторской техники.

32. Педагог вырабатывает индивидуальную репертуарную стратегию для каждого обучающегося с учетом его музыкальных способностей и особенностей дарования.

33. Педагог формирует индивидуальный репертуарный перечень музыкальных произведений, систематизирует произведения и дополняет репертуар в соответствии с индивидуальными возможностями обучающегося.

34. Репертуарный перечень включает произведения казахской, русской, зарубежной музыки, высокохудожественные детские, юношеские пьесы современных композиторов, популярные песни из мультфильмов, детских кинофильмов, народную музыку.

35. Насыщенность учебного репертуара сочинениями разных жанров и стилей создает благоприятную ситуацию для изучения, сравнения, систематизации музыкального материала.

36. Репертуар систематически обновляется и расширяется, включая в него лучшие пьесы, создаваемые современными отечественными и зарубежными композиторами.

37. Педагог тщательно продумывает методику и репертуар

обучающегося, добиваясь постепенного перехода от менее трудных заданий к более сложным, подбирая учебный материал, доступный для обучающегося как со стороны музыкального содержания, так и техники исполнения.

38. Педагог устанавливает степень завершённости работы над репертуаром, фиксирует этапы изучения произведений, варьирует объём и сложность программы, пополняя репертуарный перечень за счёт нового репертуара с учётом личностного и индивидуального подходов к каждому обучающемуся.

39. В работе над репертуаром педагог учитывает, что часть произведений предназначена для публичного или концертного (экзаменационного) исполнения, остальные - для работы в классе или в порядке ознакомления.

40. В индивидуальный план не включаются произведения, превышающие музыкально-исполнительские, художественные, технические возможности обучающегося, также не соответствующие его возрастным особенностям.

41. Для расширения музыкального кругозора обучающегося, помимо произведений, детально изучаемых в классе, осуществляется знакомство с целым рядом разнохарактерных пьес, допуская при этом различную степень завершённости работы над ними, не требуя обязательного выучивания наизусть.

42. Обязательные разделы индивидуального плана:

- 1) работа над гаммами;
- 2) работа над этюдами и упражнениями;
- 3) исполнение пьес классических и современных авторов;
- 4) исполнение произведений композиторов Казахстана;
- 5) обработки народных песен и танцев;
- 6) работа в составе ансамбля;
- 7) навыки чтения нот с листа.

43. В конце каждого полугодия педагог отмечает качество выполнения задания и вносит изменения в ранее утвержденный перечень, в конце года даёт характеристику музыкального и технического развития, успеваемости и работоспособности обучающегося.

44. Характеристика обучающегося на конец года освещает следующие стороны его индивидуальности:

- 1) уровень музыкальных данных (слух, ритм, память);
- 2) соответствие исполнительского аппарата, обучающегося данному музыкальному инструменту;
- 3) степень приспособляемости к инструменту;
- 4) общее развитие, эмоциональность, восприимчивость, скорость реакции;

- 5) отношение к занятию музыкой;
- 6) работоспособность, собранность;
- 7) умение заниматься самостоятельно;
- 8) степень грамотности в разборе текста;
- 9) скорость освоения музыкальных произведений;
- 10) успехи к концу года;
- 11) недостатки в музыкально-техническом развитии обучающегося и задачи по их преодолению.

45. Для характеристики обучающегося отмечаются такие индивидуальные качества, как целеустремленность, наличие художественного воображения, свободное владение инструментом, наличие технической свободы.

46. Педагог учитывает все особенности ребенка и рационально использует эти данные в педагогическом процессе, культивируя и развивая положительные стороны.

Учебный материал подбирается рационально в соответствии с индивидуальными особенностями обучающегося, уровню его художественного, технического развития и педагогическим задачам на тот или иной период обучения.

47. Самостоятельные занятия обучающегося проводятся ежедневно. Объем самостоятельной работы определяется с учетом минимальных затрат на подготовку домашнего задания, параллельно с освоением детьми программы основного общего образования с учетом сложившихся педагогических традиций в организации образования и методической целесообразности.

Индивидуальная домашняя работа проводится в несколько приемов и строится в соответствии с рекомендациями педагога по специальности.

48. Задачи в дневнике формулируются кратко и ясно. Возможные виды домашнего задания:

- 1) упражнения для развития звука (выдержанные ноты);
- 2) работа над развитием техники (гаммы, упражнения, этюды);
- 3) работа над художественным материалом (пьесы или произведение крупной формы);
- 4) чтение нот с листа.

49. Для успешной реализации программы обучающийся обеспечивается доступом к библиотечным фондам, аудио и видеотекам, сформированным по учебным программам.

50. Программные требования в 1 классе:

- 1) обучающийся получает знания по истории возникновения инструмента, как сольного и оркестрового инструмента, о развитии исполнительского мастерства;
- 2) закрепляется постановка исполнительского аппарата:

положение корпуса, рук, головы, пальцев, инструмента во время игры, осваиваются приемы исполнения на инструменте, приобретаются первоначальные навыки чтения нот с листа и транспонирования;

3) ведется работа по развитию технических приемов и укреплению исполнительского аппарата посредством твердой атаки, формируются музыкально-образное мышление, музыкально-ритмическое чувство;

4) в джазовой музыке обучающийся осваивает атаку и реализацию ноты, акценты на двух и четырех битах, штрихи Doo-Bah, Dit-Dot. Swing восьмых нот, исполнение четвертных нот, сочетание восьмых и четвертных нот в свинге, простейшие виды джазовой артикуляции, мажорную и минорную пентатонику, мажорную и минорную блюзовые гаммы, короткие джазовые рифы, паттерны (образцы);

5) в классической музыке в течение учебного года обучающийся осваивает мажорные и минорные гаммы до одного знака при ключе, используя весь регистр малой октавы, арпеджированные трезвучия в прямом движении, гаммы и арпеджио целыми и половинными, четвертными, длительностями, штрихами *detache*, *legato*, аппликатуру в первой и малой октавах, динамические оттенки *p*, *f*, *mp*, *mf*, упражнения в пределах интервалов секунды, терции, кварты, 6-8 этюдов и упражнений, 4-6 легких пьес в пределах освоенного диапазона.

51. Содержание учебного предмета в 1 классе.

Тематическое планирование.

Тема 1. Знакомство с инструментом, правила ухода за ним.

Тема 2. Работа над постановкой дыхания.

Тема 3. Правила рациональной постановки корпуса, рук, головы, амбушюра.

Тема 4. Работа над извлечением звука. Извлечение простых ритмических формул. Приобретение первоначальных навыков чтения с листа и транспонирования.

Тема 5. Атака и реализация ноты. Акценты на двух и четырех битах, Штрихи Doo-Bah, Dit-Dot. Swing восьмых нот. Исполнение четвертных нот. Сочетание восьмых и четвертных нот в свинге. Работа над джазовой артикуляцией.

Тема 6. Постановка исполнительского аппарата: положение корпуса, рук, головы, пальцев, инструмента во время игры. Знакомство с материалом по истории современной трубы, названию ее частей, взаимодействие их во время игры. Правила ухода за трубой и мундштуком. Практическое освоение понятия амбушюр. Развитие губных мышц, основных видов дыхания. Овладение простейшими исполнительскими навыками: изготовка к звукоизвлечению, вдох-

выдох, игра натурального звукоряда.

Тема 7. Развитие технических приемов и укрепление исполнительского аппарата посредством твердой атаки. Усвоение на практике способов атаки, применение четкого правильного произношения (артикуляции) слога «ту»-твердая атака. Освоение твердых штрихов, используемых при звукоизвлечении, ведении, соединении и окончании звуков (*detache*, *legato*). Выработка исполнения ровного, чистого звука, устойчивого по интонации, разнообразного по динамике.

Тема 8. Формирование и развитие музыкально-образного мышления, умения чувствовать и передавать строение музыкальных фраз и предложений. Развитие музыкально-ритмического чувства, умения воспринимать и воспроизводить простые ритмические группы и последовательности групп. Умение воспринимать и передавать жанровые особенности произведения.

Тема 9. Атака и реализация ноты.

Тема 10. Акценты на двух и четырех битах.

Тема 11. Штрихи *Doo-Bah*, *Dit-Dot*. *Swing* восьмых нот. Исполнение четвертных нот. Сочетание восьмых и четвертных нот в свинге.

Тема 12. Простейшие виды джазовой артикуляции. Мажорная и минорная пентатоника. Мажорная и минорная блюзовые гаммы.

Тема 13. Короткие джазовые риффы, паттерны (образцы).

52. Ожидаемые результаты освоения программы 1 класса.

К концу обучения в 1 классе обучающийся имеет следующие знания, умения и навыки:

- 1) знает аппликатуру в первой и малой октавах;
- 2) умеет брать дыхание и распределять дыхание на музыкальную фразу;
- 3) владеет правильным звукоизвлечением, имеет правильную постановку корпуса, рук, головы, амбушюра;
- 4) знает джазовую артикуляцию, умеет свинговать;
- 5) умеет играть весь регистр малой октавы ровным чистым звуком, с устойчивой интонацией, разнообразной динамикой;
- 6) умеет играть арпеджированные трезвучия в прямом движении; гаммы и арпеджио целыми и половинными, четвертными, длительностями, штрихами *detache*, *legato*;
- 7) умеет играть мажорную и минорную пентатоники, мажорную и минорную блюзовые гаммы, гаммы до одного знака в ключе, натуральный звукоряд, воспроизводить простые ритмические группы и последовательности групп;
- 8) знает динамические оттенки *p*, *f*, *mp*, *mf*, упражнения в пределах интервалов секунды, терции, кварты;

9) исполняет этюды и упражнения, легкие пьесы в пределах освоенного диапазона.

53. Программные требования во 2 классе:

1) продолжается работа над амбушюром, звуком, интонацией, ритмом, постановке исполнительского аппарата, формированию исполнительского аппарата посредством комплексов упражнений;

2) отрабатываются приемы для развития техники игры, укреплению исполнительского аппарата посредством твердой атаки;

3) обучающийся учится передавать сильное и слабое время в такте, отображать требуемый характер звучания в процессе игры наизусть, совершенствует навыки игры в ансамбле с фортепиано;

4) обучающийся знакомится с джазовым синкопом, гаммами, как ионийский мажор, миксолидийский мажор, дорийский минор по кварто-квинтовому кругу и соответствующими им септаккорды – мажорный (ионийский), миксолидийский, минорный (дорийский), изучает джазовую фразировку на основе готовых риффов и паттернов;

5) закрепляются знания о мажорной и минорной пентатонике, блюзовых гаммах, в джазовой музыке акцентов на двух и четырех битах, штрихов Doo-Bah, Dit-Dot, Swing восьмых нот;

6) в классической музыке в течение учебного года обучающийся осваивает мажорные и минорные гаммы до двух знаков при ключе, используя регистр малой октавы, арпеджированные трезвучия в прямом движении в умеренном темпе; гаммы и арпеджио целыми, половинными, четвертными длительностями, штрихами legato, detache, staccato; аппликатуру в первой и в малой октавах; динамические оттенки p, f, mp, mf; упражнения, исполняемые продолжительными звуками в медленном темпе, в пределах интервалов секунды, терции, кварты, штрихами legato, detache, staccato;

7) в классической музыке обучающийся осваивает 8-10 этюдов и упражнений, 6-8 легких пьес в пределах освоенного диапазона.

54. Содержание учебного предмета во 2 классе.

Тематическое планирование.

Тема 1. Изучение штрихов. Ознакомление с настройкой инструмента. Расширение музыкальной терминологии. Развитие навыков чтения с листа и самостоятельной работы.

Тема 2. Постановка исполнительского аппарата. Формирование исполнительского аппарата посредством комплексов упражнений, в которые входит игра продолжительных выдержанных звуков на piano и mezzo fote.

Тема 3. Закрепление навыков по уходу и проверке инструмента – смазка вентильного механизма, кронов, промывка инструмента, настройка крона, общего строя.

Тема 4. Отработка приемов для развития техники игры: дыхания

и музыкальной фразировки.

Тема 5. Дальнейшее развитие технических приемов и укрепление исполнительского аппарата посредством твердой атаки, произношения гласных и согласных во время игры.

Тема 6. Выработка функциональных навыков работы губ (выносливость, подвижность), работа пальцев (беглость, четкость, согласованность с действиями всех элементов исполнительского аппарата).

Тема 7. Работа над гаммами с применением штрихов *legato*, *detache*, *staccato* отдельно и в парной комбинации. Работа над исполнением с правильной сменой дыхания (вдох после вводного тона).

Тема 8. Музыкально-художественные задачи. Воспитание у обучающегося заинтересованного отношения к музыкальному исполнению. Стремление передачи не только нотного текста, но и настроения музыкального произведения. Умение передавать сильное и слабое время в такте, отображать требуемый характер звучания в процессе игры наизусть.

Тема 9. Совершенствование навыков игры в ансамбле с фортепиано.

Тема 10. Акценты на двух и четырех битах, штрихи *Doo-Bah*, *Dit-Dot*. *Swing* восьмых нот.

Тема 11. Исполнение четвертных нот. Сочетание восьмых и четвертных нот в свинге.

Тема 12. Простейшие виды джазовой артикуляции. Мажорная и минорная пентатоники. Мажорная и минорная блюзовые гаммы.

Тема 13. Короткие джазовые риффы, паттерны (образцы).

Тема 14. Джазовые синкопы, джазовые гаммы.

Тема 15. Ионийский мажор.

Тема 16. Миксолидийский мажор.

Тема 17. Дорийский минор по кварто-квинтовому кругу и соответствующие им септаккорды: мажорный (ионийский), миксолидийский, минорный (дорийский).

Тема 18. Мажорная и минорная пентатоника и блюзовые гаммы.

Тема 19. Джазовая фразировка.

Тема 20. Классическая музыка. Мажорные и минорные гаммы до двух знаков при ключе, с использованием регистра малой октавы, арпеджированные трезвучия в прямом движении в умеренном темпе.

Тема 21. Гаммы и арпеджио целыми, половинными, четвертными длительностями, штрихами *legato*, *detache*, *staccato*.

Тема 22. Аппликатура в первой и малой октавах.

Тема 23. Динамические оттенки *p*, *f*, *mp*, *mf*.

Тема 24. Упражнения, исполняемые продолжительными звуками в медленном темпе, в пределах интервалов секунды, терции, кварты,

штрихами legato, detache, staccato.

55. Ожидаемые результаты освоения программы 2 класса.

К концу обучения во 2 классе обучающийся имеет следующие знания умения и навыки:

- 1) знает мажорные и минорные гаммы до двух знаков при ключе;
- 2) знает регистр малой октавы, аппликатуру в первой и малой октавах;
- 3) знает арпеджированные трезвучия в прямом движении в умеренном темпе;
- 4) знает гаммы и арпеджио целыми, половинными, четвертными длительностями, штрихами legato, detache, staccato;
- 5) знает динамические оттенки p, f, mp, mf;
- 6) знает упражнения, исполняемые продолжительными звуками в медленном темпе, в пределах интервалов секунды, терции, кварты, штрихами legato, detache, staccato;
- 7) знает штрихи Doo-Bah, Dit-Dot, Swing восьмых нот;
- 8) исполняет четвертных ноты с джазовыми акцентами на 2 и 4 битах, умеет сочетать восьмые и четвертные ноты в свинге, владеет простейшими видами джазовой артикуляции;
- 9) исполняет мажорную и минорную пентатоники, мажорную и минорную блюзовые гаммы, короткие джазовые риффы, паттерны (образцы);
- 10) знает джазовые синкопы (опережающую и запаздывающую); гаммы: ионийский мажор, миксолидийский мажор, дорийский минор и соответствующие им септаккорды–мажорный (ионийский), миксолидийский, минорный (дорийский);
- 11) исполняет этюды и упражнения, легкие пьесы в пределах освоенного диапазона.

56. Программные требования в 3 классе:

1) ведется дальнейшая скоординированная работа над элементами исполнительской техники, ведением звука, улучшением его качества, отрабатывается исполнение полного, ровного, выдержанного звука, соответствующих способностям и техническим возможностям обучающегося;

2) закрепляются умения и навыки исполнения в «характере», развиваются музыкально-ритмические чувства, музыкальное мышление, совершенствуются навыки игры в ансамбле с фортепиано и инструментами;

3) в джазовой музыке осваиваются акценты на двухи четырех битах, штрихи Doo-Bah, Dit-Dot. Swing восьмых нот, продолжается работа над джазовыми синкопами, простейшими видами джазовой артикуляции, мажорной и минорной пентатоникой, мажорными и минорными блюзовыми гаммами по кварто-квинтовому кругу,

короткими джазовыми рифами, паттернами;

4) в классической музыке в течение учебного года обучающийся осваивает мажорные и минорные гаммы до трех знаков в ключе, гаммы и арпеджио различными длительностями, штрихи legato, detache, staccato, упражнения в пределах интервалов секунды, терции, кварты, с динамическими оттенками p, f, mp, mf;

5) в классической музыке в течение учебного года обучающийся осваивает 8-10 этюдов и упражнений, 6-8 легких пьес.

57. Содержание учебного предмета в 3 классе.

Тематическое планирование.

Тема 1. Развитие скоординированной работы над элементами исполнительской техники, над ведением звука, улучшением его качества. Расширение игрового диапазона.

Тема 2. Комплексное развитие исполнительской техники. Дальнейшее освоение штрихов. Развитие навыков чтения нот с листа и самостоятельной работы.

Тема 3. Постановка исполнительского аппарата. Развитие техники исполнения штриха staccato; посредством игры упражнений, этюдов, гамм, арпеджио, пьес. Совершенствование техники губ и языка за счет свободного и уверенного применения твердой атаки, посредством упражнений, помогающих четкому произношению слогов, укреплением выносливости губ и подвижности языка.

Тема 4. Развитие технических приемов. Отработка исполнения полного, ровного, выдержанного звука, соответствующего способностям и техническим возможностям обучающегося.

Тема 5. Исполнение подготовительных упражнений на все виды основных мелизмов.

Тема 6. Исполнение наизусть этюдов и произведений в сопровождении фортепиано.

Тема 7. Музыкально-художественные задачи. Закрепление умений и навыков исполнения в «характере». Формирование образного мышления в процессе работы над произведением. Дальнейшее развитие музыкально-ритмического чувства, музыкального мышления.

Тема 8. Совершенствование навыков игры в ансамбле с фортепиано и инструментами. Обучение правилам поведения и особенностям выступления на различных концертах.

Тема 9. В джазовой музыке закрепление акцентов на двух и четырех битах, штрихов Doo-Bah, Dit-Dot. Swing восьмых нот. Работа над джазовыми синкопами.

Тема 10. Простейшие виды джазовой артикуляции.

Тема 11. Мажорная и минорная пентатоники.

Тема 12. Мажорная и минорная блюзовые гаммы по кварто-квинтовому кругу.

Тема 13. Короткие джазовые рифы, паттерны (образцы).

Тема 14. В классической музыке мажорные и минорные гаммы до трех знаков в ключе.

Тема 15. Гаммы и арпеджио с различными длительностями и штрихами legato, detaché, staccato.

Тема 16. Упражнения в пределах интервалов секунды, терции, кварты, с динамическими оттенками p, f, mp, mf.

58. Ожидаемые результаты освоения программы 3 класса.

К концу обучения в 3 классе обучающийся имеет следующие знания, умения и навыки:

- 1) знает джазовые штрихи Doo-Bah, Dit-Dot. Swing восьмых нот;
- 2) знает джазовые синкопы, простейшие виды джазовой артикуляции;
- 3) знает мажорную и минорную пентатонику, мажорные и минорные блюзовые гаммы;
- 4) умеет исполнять короткие джазовые рифы, паттерны (образцы);
- 5) знает мажорные и минорные гаммы до трех знаков в ключе;
- 6) знает гаммы и арпеджио различными длительностями и штрихами legato, detaché, staccato;
- 7) знает упражнения в пределах интервалов секунды, терции, кварты, с динамическими оттенками p, f, mp, mf.
- 8) исполняет этюды и упражнения, легкие пьесы в пределах освоенного диапазона.

59. Программные требования в 4 классе:

1) ведется работа по освобождению от перенапряжения, зажимов во время игры, ведению звука, улучшению его качества, дальнейшему освоению штрихов, развитию навыков чтения нот с листа, обучению правилам поведения и особенностям выступления обучающегося на различных концертах;

2) закрепляется основной учебно-тренировочный материал, музыкальная терминология, формируются навыки концентрации, распределения музыкального внимания, ведется работа по дальнейшему развитию чувства ритма, музыкального мышления, совершенствуются навыки игры в ансамбле с фортепиано и инструментами;

3) в джазовой музыке продолжается изучение джазовой фразировки на основе готовых паттернов, гамм: ионийский мажор (мажорный септаккорд), миксолидийский мажор (миксолидийский септаккорд), дорийский минор (минорный септаккорд), локрийский минор (полууменьшенный септаккорд), тоно-полутоновая гамма (уменьшенный септаккорд) по кварто-квинтовому кругу;

4) в классической музыке в течение учебного года обучающийся

осваивает мажорные и минорные гаммы до четырех знаков при ключе, арпеджио тонических трезвучий в прямом движении и их обращения в умеренном темпе, 8-10 этюдов на различные виды техники, 6-8 разнохарактерных пьес, ансамблевые пьесы и оркестровые произведения.

60. Содержание учебного предмета в 4 классе.

Тематическое планирование.

Тема 1. Освобождение от перенапряжения и зажимов во время игры. Работа над ведением звука и улучшением его качества.

Тема 2. Дальнейшее освоение штрихов. Развитие навыков чтения с листа и самостоятельной работы.

Тема 3. Дальнейшее изучение музыкальной терминологии.

Тема 4. Постановка исполнительского аппарата. Закрепление основного учебно-тренировочного материала. Систематическая работа над качеством звука, его интонацией и динамикой, посредством исполнения этюдов и пьес напевного характера в медленном темпе.

Тема 5. Отработка всех элементов фактуры, упражнения для развития дыхания. Исполнение протяженных нот под контролем слуха, игра упражнений с сочетанием различных интервалов.

Тема 6. Развитие технических приемов. Ежедневная игра гамм.

Тема 7. Работа над мелизмами, встречающимися в этюдах и музыкальных произведениях, их обозначение, особенности ритмической структуры, техники исполнения при наличии достаточных исполнительских навыков.

Тема 8. Работа над рассчитанным дыханием, постепенным нарастанием и снижением динамики с заметной кульминацией на середине.

Тема 9. Работа над единым темпом при *crescendo* и *diminuendo*.

Тема 10. Исполнение упражнений с использованием динамических оттенков от *pp* до *ff*.

Тема 11. Формирование навыков концентрации и распределения музыкального внимания. Дальнейшее развитие чувства ритма, музыкального мышления.

Тема 12. Совершенствование навыков игры в ансамбле с фортепиано и инструментами.

Тема 13. Обучение правилам поведения и особенностям выступления на различных концертах.

Тема 14. Джазовая музыка: гаммы. Ионийский мажор. Миксолидийский мажор. Дорийский минор. Локрийский минор. Тоно-полутоновая гамма по кварто-квинтовому кругу.

Тема 15. Изучение джазовой фразировки на основе готовых паттернов.

Тема 16. Классическая музыка: мажорные и минорные гаммы до

четырёх знаков при ключе.

Тема 17. Арпеджио тонических трезвучий в прямом движении и их обращения в умеренном темпе;

Тема 18. Этюды на различные виды техники.

Тема 19. Разнохарактерные пьесы.

Тема 20. Ансамблевые пьесы и оркестровые произведения.

61. Ожидаемые результаты освоения программы 4 класса.

К концу обучения в 4 классе обучающийся имеет следующие знания, умения и навыки:

1) знает джазовые гаммы, ионийский мажор (мажорный септаккорд), миксолидийский мажор (миксолидийский септаккорд), дорийский минор (минорный септаккорд), локрийский минор (полууменьшенный септаккорд), тоно-полутоновую гамму (уменьшенный септаккорд);

2) владеет джазовой фразировкой на основе готовых паттернов;

3) знает мажорные и минорные гаммы до четырех знаков при ключе;

4) знает арпеджио тонических трезвучий в прямом движении и их обращения в умеренном темпе;

5) исполняет этюды на различные виды техники, разнохарактерные пьесы, ансамблевые пьесы и оркестровые произведения.

62. Программные требования в 5 классе:

1) продолжается работа по совершенствованию исполнительской техники, улучшению качества звучания инструмента, освоению более сложных ритмических формул, формированию приемов осмысленного «произношения» музыкальных звуков;

2) в джазовой музыке закрепляются пройденный материал;

3) в классической музыке в течение учебного года обучающийся осваивает мажорные и минорные гаммы до пяти знаков при ключе, арпеджио тонических трезвучий в прямом движении и обращении, хроматическую гамму от разных звуков, 8-10 этюдов на различные виды техники, 6-8 разнохарактерных пьес, ансамблевые пьесы и оркестровые произведения.

63. Содержание учебного предмета в 5 классе.

Тематическое планирование.

Тема 1. Развитие качественного звучания инструмента, как одного из важных условий художественной и выразительной игры. Выработка творческой и физической выносливости.

Тема 2. Работа над улучшением качества звучания инструмента. Окончательное освобождение мышц исполнительского аппарата от перенапряжений и зажимов.

Тема 3. Расширение диапазона извлекаемых звуков, работа над

ровностью, устойчивостью, интонационной чистотой. Работа над динамикой.

Тема 4. Освоение более сложных ритмических формул. Четкое исполнение staccato в том числе «двойного».

Тема 5. Отработка основного тренировочного материала - игра всех видов гамм и арпеджио с целью совершенствования качества звука, чистоты интонации, ровности звучания во всех регистрах, динамического разнообразия и компонентов исполнения.

Тема 6. Работа над крупной формой, особенности исполнения концертов, сонат; приобретение концертной манеры игры; накопление разнообразного концертного репертуара, повышение исполнительского мастерства.

Тема 7. Формирование приемов осмысленного «произношения» музыкальных звуков. Продолжение работы над интонационной выразительностью и ясностью фразировки, над цельностью исполнения музыкального произведения.

Тема 8. Работа над пониманием содержания исполняемых произведений и умением создавать художественный образ.

Тема 9. Джазовая музыка. Гаммы. Ионийский мажор (мажорный септаккорд). Миксолидийский мажор (миксолидийский септаккорд). Дорийский минор (минорный септаккорд). Локрийский минор (полууменьшенный септаккорд). Тono-полутоновая гамма (уменьшенный септаккорд). Целотоновая гамма (увеличенный септаккорд) по кварто-квинтовому кругу. Изучение джазовой фразировки на основе готовых паттернов.

Тема 10. Классическая музыка: мажорные и минорные гаммы до пяти знаков при ключе.

Тема 11. Арпеджио тонических трезвучий в прямом движении и их обращения хроматическую гамму от разных звуков.

Тема 12. Этюды на различные виды техники.

Тема 13. Разнохарактерные пьесы.

Тема 14. Ансамблевые пьесы и оркестровые произведения.

64. Ожидаемые результаты освоения программы 5 класса.

К концу обучения в 5 классе обучающийся имеет следующие знания, умения и навыки:

1) умеет быстро строить и исполнять гаммы: ионийский мажор (мажорный септаккорд), миксолидийский мажор (миксолидийский септаккорд), дорийский минор (минорный септаккорд), локрийский минор (полууменьшенный септаккорд), тоно-полутоновую гамму (уменьшенный септаккорд), целотоновую гамму (увеличенный септаккорд);

2) владеет джазовой фразировкой на основе готовых паттернов;

3) знает мажорные и минорные гаммы до пяти знаков при ключе;

4) знает арпеджио тонических трезвучий в прямом движении и их обращения;

5) знает хроматическую гамму от разных звуков;

6) исполняет этюды на различные виды техники, разнохарактерные пьесы, ансамблевые пьесы и оркестровые произведения.

65. Программные требования в 6 классе:

1) ведется дальнейшая работа по совершенствованию исполнительской техники, улучшению качества звука, его ровности, устойчивости, интонационной чистоты, тембра;

2) в течение учебного года обучающимся изучаются джазовая фразировка на основе готовых паттернов по гармоническому обороту два-пять-один; гаммы ионийский мажор, миксолидийский мажор, дорийский минор, локрийский минор, тоно-полутоновая гамма по кварто-квинтовому кругу, альтерированной гаммой,

3) продолжается работа по развитию технических приемов, совершенствованию отображения характера исполняемого произведения, закреплению навыков в джазовой музыке;

4) в классической музыке в течение учебного года обучающийся осваивает мажорные и минорные гаммы до пяти знаков при ключе исполнения в подвижном темпе различными штрихами, хроматическую гамму от разных звуков в различных штриховых и ритмических вариантах, 8-10 упражнений и этюдов на различные виды техники, 4-6 разнохарактерных пьес, в том числе ансамблевые пьесы, 1-2 произведения крупной формы, оркестровые партии.

66. Содержание учебного предмета в 6 классе.

Тематическое планирование.

Тема 1. Совершенствование исполнительской техники. Работа над личностным отношением к исполнению музыкального произведения на основе всех технических и художественных навыков, полученных в предыдущих классах. Выработка творческой и физической выносливости.

Тема 2. Постановка исполнительского аппарата. Работа над улучшением качества звука, его ровностью, устойчивостью, интонационной чистотой, тембром.

Тема 3. Работа над динамикой. Свободное владение staccato, в том числе «двойным».

Тема 4. Взаимодействие исполнительского выдоха и языка, необходимого для владения штриховыми оттенками.

Тема 5. Развитие технических приемов. Работа над гаммами, в том числе хроматической. Исполнение в различных ритмических и темповых вариантах.

Тема 6. Работа над одинаковым звучанием всех регистров.

Контроль мышечных и слуховых ощущений.

Тема 7. Этюды на различные виды техники. Подготовка этюда для выпускного экзамена.

Тема 8. Работа над совершенствованием отображения характера исполняемого произведения. Умение раскрывать художественный замысел композитора и доносить его до слушателя.

Тема 9. Джазовая музыка. Гаммы: ионийский мажор (мажорный септаккорд).

Тема 10. Миксолидийский мажор (миксолидийский септаккорд).

Тема 11. Дорийский минор (минорный септаккорд).

Тема 11. Локрийский минор (полууменьшенный септаккорд).

Тема 12. Тono-полутоновая гамма (уменьшенный септаккорд) по кварто-квинтовому кругу.

Тема 13. Знакомство с альтерированной гаммой.

Тема 14. Изучение джазовой фразировки на основе готовых паттернов по гармоническому обороту два-пять-один.

Тема 15. Классическая музыка. Мажорные и минорные гаммы до пяти знаков при ключе исполнения в подвижном темпе различными штрихами.

Тема 16. Хроматическая гамма от разных звуков в различных штриховых и ритмических вариантах.

Тема 17. Упражнения и этюды на различные виды техники.

Тема 18. Разнохарактерные пьесы.

Тема 18. Ансамблевые пьесы.

Тема 19. Произведения крупной формы.

Тема 20. Оркестровые партии.

67. Ожидаемые результаты освоения программы 6 класса.

К концу обучения в 6 классе обучающийся имеет следующие знания, умения и навыки:

1) умеет быстро строить и исполнять гаммы: ионийский мажор (мажорный септаккорд), миксолидийский мажор (миксолидийский септаккорд), дорийский минор (минорный септаккорд), локрийский минор (полууменьшенный септаккорд), тоно-полутоновую гамму (уменьшенный септаккорд) по кварто-квинтовому кругу;

2) знает все основные «аккордовые гаммы», умеет строить гаммы по буквенным обозначениям;

3) умеет играть элементарную импровизацию по аккордовым гаммам;

4) знает альтерированную гамму;

5) владеет джазовой фразировкой, умеет отрабатывать ее на основе готовых паттернов по гармоническому обороту два-пять-один.

6) знает мажорные и минорные гаммы до пяти знаков при ключе исполняет в подвижном темпе различными штрихами;

7) знает хроматическую гамму от разных звуков в различных штриховых и ритмических вариантах;

8) исполняет упражнения и этюды на различные виды техники, разнохарактерные пьесы, в том числе ансамблевые пьесы, произведения крупной формы, оркестровые партии.

68. Программные требования в 7 классе:

1) продолжается работа по совершенствованию исполнительской техники, соответствующей художественным требованиям музыкального произведения;

2) в течение учебного года обучающийся осваивает альтерированную гамму, джазовую фразировку на основе готовых паттернов по гармоническому обороту два-пять-один;

3) в классической музыке в течение учебного года обучающийся осваивает мажорные и минорные гаммы до шести знаков при ключе, хроматическую гамму от разных звуков в различных штриховых и ритмических вариантах, 8-10 упражнений и этюдов на различные виды техники, 4-6 разнохарактерных пьес, в том числе ансамблевые пьесы, 1-2 произведения крупной формы, оркестровые партии.

69. Содержание учебного предмета в 7 классе.

Тематическое планирование.

Тема 1. Совершенствование исполнительской техники соответствующей художественным требованиям музыкального произведения; освоение агогических приемов выразительности, выработка творческой и физической выносливости, способности исполнять без перерыва 3-4 произведения.

Тема 2. Подготовка наиболее одаренных к поступлению в средние специальные учебные заведения. Работа над программой, соответствующей требованиям приемных экзаменов. Изучение произведений, различных по стилям и жанрам. Активное сольное участие в концертах, конкурсах, фестивалях. Знание музыкальной терминологии.

Тема 3. Работа над качеством звука, ровностью его звучания во всех регистрах, устойчивостью, интонационной чистотой, тембром, филировкой, вибрато. Завершение формирования лицевых и губных мышц. Окончательное освобождение от мышечных зажимов и неудобств, возникающих при игре. Работа над выносливостью и способностью исполнять несколько произведений подряд.

Тема 4. Совершенствование всех элементов исполнительской техники, выработка выносливости и сценической выдержки. Работа над гаммами, в том числе хроматической гаммой.

Тема 5. Исполнение в различных штрихах, ритмических темповых вариантах. Повторение изученных штрихов. Этюды на различные виды техники. Подготовка этюда для выпускного экзамена.

Тема 6. Работа над пьесами различного характера, стиля, жанра, произведениями крупной формы. Развитие сознательного отношения и ясного представления о художественной цели, которой служат освоенные технические приемы, понимания содержания исполняемых произведений. Выработка личностного отношения к исполняемым произведениям, собственной исполнительской концепции.

Тема 7. В джазовой музыке закрепление навыков. Гаммы. Ионийский мажор (мажорный септаккорд).

Тема 8. Миксолидийский мажор (миксолидийский септаккорд).

Тема 9. Дорийский минор (минорный септаккорд).

Тема 10. Локрийский минор (полууменьшенный септаккорд).

Тема 11. Тono-полутоновая гамма (уменьшенный септаккорд) по кварто-квинтовому кругу.

Тема 12. Альтерированная гамма.

Тема 13. Изучение джазовой фразировки на основе готовых паттернов по гармоническому обороту второй – пятый – первый.

Тема 14. Классическая музыка. Мажорные и минорные гаммы до шести знаков при ключе. Исполнение в подвижном темпе различными штрихами хроматической гаммы от разных звуков в различных штриховых и ритмических вариантах.

Тема 15. Упражнения и этюды на различные виды техники.

Тема 16. Разнохарактерные пьесы

Тема 17. Ансамблевые пьесы.

Тема 18. Произведения крупной формы.

Тема 19. Оркестровые партии.

70. Ожидаемые результаты освоения программы 7 класса.

К концу обучения в 7 классе обучающийся имеет следующие знания, умения и навыки:

1) умеет быстро строить и исполнять гаммы: ионийский мажор (мажорный септаккорд), миксолидийский мажор (миксолидийский септаккорд), дорийский минор (минорный септаккорд), локрийский минор (полууменьшенный септаккорд), тоно-полутоновую гамму (уменьшенный септаккорд) по кварто-квинтовому кругу;

2) умеет импровизировать по «аккордовым гаммам», по блюзовым гаммам;

3) знает альтерированную гамму, джазовую фразировку;

4) умеет исполнять готовые паттерны по гармоническому обороту второй – пятый – первый;

5) знает мажорные и минорные гаммы до шести знаков при ключе исполняет в подвижном темпе различными штрихами;

6) знает хроматическую гамму от разных звуков в различных штриховых и ритмических вариантах;

7) исполняет упражнения и этюды на различные виды техники,

разнохарактерные пьесы, в том числе ансамблевые пьесы, произведения крупной формы;

8) знает оркестровые партии.

71. Целью контроля успеваемости является выявление результативности в освоении образовательной программы обучающимися.

Контроль освоения программы обучающимися осуществляется в форме технического зачета, академического концерта, итоговая аттестация – в форме экзамена.

72. Форма аттестации и контрольно-программные требования к выступлениям обучающихся:

1) 1 класса – в первой четверти: контрольная работа (гаммы C-dur, a-moll в одну октаву в умеренном темпе, одна пьеса), во второй четверти: участие в академическом концерте (2 разнохарактерные пьесы на трубе в сопровождении фортепиано);

2) 2 класса – в первой и третьей четвертях: технический зачет (мажорные и минорные гаммы до двух знаков в ключе, один этюд), во второй и четвертой четвертях: академический концерт (две разнохарактерные пьесы, в том числе джазовые, в сопровождении фортепиано);

3) 3 класса – в первой и третьей четвертях: технический зачет (мажорные и минорные гаммы до трех знаков в ключе, один этюд), во второй и четвертой четвертях: академический концерт (две разнохарактерные пьесы, в том числе джазовые, в сопровождении фортепиано);

4) 4 класса – в первой и третьей четвертях: технический зачет (мажорные и минорные гаммы до четырех знаков в ключе, один этюд), во второй и четвертой четвертях: академический концерт (две разнохарактерные пьесы, в том числе джазовые, в сопровождении фортепиано);

5) 5 класса – в первой и третьей четвертях: технический зачет (мажорные и минорные гаммы до пяти знаков в ключе, один этюд), во второй и четвертой четвертях: академический концерт (две разнохарактерные пьесы, в том числе джазовые, в сопровождении фортепиано);

6) 6 класса – в первой и третьей четвертях: технический зачет (мажорные и минорные гаммы до пяти знаков в ключе, арпеджио в прямом виде, в обращениях, один этюд), во второй и четвертой четвертях: академический концерт (две разнохарактерные пьесы, в том числе джазовые, в сопровождении фортепиано);

7) 7 класса – в первой и третьей четвертях: технический зачет (мажорные и минорные гаммы до семи знаков в ключе, арпеджио в прямом виде, арпеджио в обращениях, один этюд), во второй и

четвертой четвертях: академический концерт (одна крупная форма произведения, две-три разнохарактерные пьесы, в том числе джазовые пьесы в сопровождении фортепиано).

73. Критерии оценивания результатов обучения в музыкальном образовании складываются из результатов текущей успеваемости по предмету и оценок, полученных на концертных выступлениях.

При оценке работы обучающегося педагог учитывает следующие параметры: демонстрация обучающимся должного уровня владения инструментом, полное и убедительное раскрытие художественного образа, понимание и отражение в исполнительской интерпретации стиля исполняемого произведения.

87. Критерии оценки:

1) оценка «5» «отлично» – образная выразительная интерпретация содержания музыкального произведения, убедительное понимание чувства формы, единство темпа, выразительность интонирования, ясность ритмической пульсации, динамическое разнообразие, слуховой контроль собственного исполнения, свободное владение техникой исполнения, артистизм и увлечённость исполнением, технически качественное и художественно осмысленное исполнение, отвечающие всем требованиям на данном этапе обучения;

2) оценка «4» «хорошо» – грамотное понимание формы произведения, музыкального языка, средств музыкальной выразительности, стабильность воспроизведения нотного текста, единство темпа, выразительность интонирования, динамическое разнообразие, недостаточный слуховой контроль, нестабильность психологического поведения на сцене, грамотное исполнение, с небольшими недочетами как в техническом, так и в художественном планах;

3) оценка 3 «удовлетворительно» – формальное прочтение авторского нотного текста без образного осмысления музыки, слабый слуховой контроль собственного исполнения, темпо-ритмическая неорганизованность, динамическое однообразие и монотонность звучания, неустойчивое психологическое состояние на сцене, исполнение с большим количеством недочетов, недоученный текст, слабая техническая подготовка, малохудожественная игра, отсутствие свободы игрового аппарата.

4) Оценка 2 «неудовлетворительно» – ошибки в воспроизведении нотного текста, отсутствие слухового контроля, метроритмическая неустойчивость, низкое качество звукоизвлечения и звуковедения, отсутствие выразительного интонирования, частые остановки при исполнении, комплекс недостатков, являющихся следствием отсутствия домашних занятий, плохой посещаемости занятий;

5) зачет (без оценки) – исполнение соответствует необходимому уровню на данном этапе обучения.